Ўзбекистон — келажаги буюк давлат

Халқ сўзи

1991 йил 1 январдан чиқа бошлаган

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ МАЖЛИСИ ВА ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ВАЗИРЛАР МАҲКАМАСИНИНГ ГАЗЕТАСИ

10 октябрь, пайшанба, 1996 йил

Сотувда эркин нархда. № 206 (1458)

Факт ва шарҳ

ПАХТАЧИЛИК ИСТИҚБОЛИ: ҲОСИЛДОРЛИК, СИФАТЛИ ТОЛА, ЭКОЛОГИЯ

Илгари хабар қилинганидек, Тошкентда Пахта бўйича халқаро маслаҳат қўмитасининг 55-ялпи мажлиси ўз ишини давом эттирмоқда.

Бундай нуфузли халқаро анжуманнинг айнан Ўзбекистонда ўтказилиши бежиз эмас. Зеро, ўзбек пахтаси Европада етакчи ўринни эгаллаб турибди. Пахтанинг толаси жиҳатидан Жанубий Америка ва Жанубий-Шарқий Осиёдаги пахта етиштирувчи мамлакатлар билан бемалол рақобатлашмоқда. Ўзбекистон жаҳондаги пахта экспорт қилувчи йирик давлатлар рўйхатида иккинчи ўриндадир.

Ялпи мажлисда БМТ, Жаҳон савдо ташкилоти, Жаҳон банки, шунингдек, Бремен, Ливерпул, Нью-Йорк каби пахтачилик ассоциациялари вакиллари иштирок этаётганлиги ушбу анжуманнинг пахтачилик истиқболини белгиловчи бир қатор муҳим муаммоларнинг муваффақиятли ҳал этилишидан далолат беради. АҚШ, Франция, Англия, Аргентина каби пахтачилик яхши тараққий этган мамлакатлар олимлари, мутахассислари ва ишбилармон доиралари вакилларининг жаҳон пахта бозори фаолиятини анча такомиллаштириш, пахтанинг 2000 йилгача бўлган даврдаги кутилаётган нархларини таҳлил этиш, умуман пахтачиликнинг истиқболларига оид мавзулардаги маърузалари пахта етиштирувчилар, уни қайта ишловчилар, экспортчилар, шунингдек, соҳа олимлари ва мутахассислари учун қимматли илмий-техник ахборотлар бериши шубҳасиздир.

Қолаверса, Ўзбекистон жаҳондаги асосий пахта етиштирувчи давлатлардан бири ҳисобланса-да, ҳали соҳани янада ривожлантириш йўлида фойдаланилмаётган имкониятлар йўқ эмас. Ўзбекистон мустақиллика эришганидан сўнг дарҳол ушбу Халқаро маслаҳат қўмитасига аъзо бўлганлиги дастлабки кунларданоқ амалий самара бера бошлади. Чунончи, ушбу қўмита ҳамда Жаҳон банки иштирокида республикада пахтачиликни модернизациялаш лойиҳаси ишлаб чиқилди. Дастурдан кутилган асосий мақсад Республика Президенти ялпи мажлисда таъкидлаганидек, пахта ҳосилдорлигини ошириш, тола сифатини яхшилаш, юқори сифатли уруғлик етиштиришни йўлга қўйиш орқали, умуман уруғчилик маданиятини замонавий даражага кўтариш, суғориш жараёнларида сувни тежаш, экологик вазиятни соғломлаштиришдан иборатдир. Лойиҳанинг нақадар муҳим аҳамиятга эга эканлиги шундан ҳам маълумки, Республика Вазирлар Маҳкамаси ҳузурида ушбу лойиҳани амалга ошириш билан бевосита шуғулланувчи агентлик тузилди. Ўзбекистон АҚШ, Германия, Буюк Британия каби ривожланган мамлакатларнинг замонавий техника ва технологияларини жорий этиш йўлини қатъий танлади.

Мажлис иштирокчилари ўтган кунларда пахта маҳсулотларига бўлган истеъмол талаблари истиқболлари, унинг нархи қай тарзда ўзгариб туриши мумкинлиги, нарх-навони белгилаш услубияти масалаларини кўриб чиқдилар. Шунингдек, пахта етиштирадиган мамлакатлардаги давлат структураларининг пахта толаси қийматини белгилашга таъсири, пахта экувчи давлатларнинг маркетинг тадқиқотлари соҳасида биргаликда ҳаракати каби масалалар муҳокама этилди.

Бироқ ялпи мажлиснинг кун тартиби бу билан чекланмайди. Унга хусусийлаштириш таъсири остида пахта бозорини шакллантиришни яхшилаш, ривожланаётган мамлакатларнинг беқарор нархларга мойиллиги, бозорнинг янги қатнашчилари ва янги таҳликалар, таваккалчиликни бошқариш стратегияси ва бошқа долзарб мавзулар киритилган. Шунингдек, ялпи мажлиснинг хорижий иштирокчилари хўжалик далалари ва корхоналарда бўлиб, Ўзбекистонда пахта етиштириш ва қайта ишлаш тажрибаси билан танишадилар.

Анжуман ўз ишини давом эттирмоқда.

А. ЙЎЛДОШЕВ,
«Халқ сўзи» нинг қишлоқ хўжалик мажмуи бўйича шарҳловчиси.

Суратда: Пахта масалалари бўйича халқаро консультатив қўмитанинг 55-ялпи мажлиси қатнашчилари Тошкент вилоятининг пахта далаларида.

С. ЗУФАРОВ (ЎзА) олган сурат.

ДЎСТЛИК ЙЎЛИ

Қорақалпоғистон автомобиль йўллари давлат ҳиссадорлик бирлашмаси жамоаси Қўнғирот-Бейнов автомобиль йўлининг мамлакатимиз ҳудудидан ўтувчи 330 километр қисмида тупроқ кўтариш ишларини туғаллади.

— Мазкур йўл қурилиши бошланган 1994 йил август ойидан буён 3,5 миллион кубметр ҳажмда тупроқ ишлари бажарилди, — дейди бирлашма бошлиғининг биринчи ўринбосари Н. Давқораев. — кўтарилган дамба устига 461 минг кубметр шағал тўкилди. Трассанинг 172 километрига асфальт ётқизилди. Бунинг учун жами 60 миллион сўм сарфланди. Қурилишда маҳаллий материаллардан унумли фойдаланилди. Ўз навбатида қозоғистонликлар ҳам йўлнинг мамлакатимиз ҳудудигача бўлган қисмида қурилишни жадал олиб бормоқда.

Шу кунларда қурилишда иш суръати бир зум ҳам бўшашмаяпти. Йўлсозлар мамлакатимизни Россия ва Европа давлатлари билан боғловчи дўстлик йўлини бунёд этишда барча имкониятлардан самарали фойдаланяпти. Улар учун зарур маданий-маиший шароит яратиб берилгани муваффақият гарови бўлмоқда.

Ҳамкорлик робиталари

КОМПЬЮТЕР ВА БАНК

Фан ва техника давлат қўмитасида очилган семинар кредит-молия муассасалари ишини компьютерлаш мавзусига бағишланди.

Семинар Япония молиявий ахборот тизимлари маркази билан биргаликда молиявий ахборот соҳасида техникани халқаро айирбош қилишни кенгайтиришга қаратилган «Фисап» дастури («Осиё дастуридаги молиявий ахборотлар тизими») доирасида ўтказилмоқда. Семинар тингловчилари—Ўзбекистон банкларининг ходимларидир.

Семинарни Фан ва техника давлат қўмитасининг раиси, академик Пўлат Ҳабибуллаев очди. У янги иқтисодий формацияга ўтиш шароитида республиканинг технология салоҳиятини ислоҳ қилиш сифати замонавий ахборот тизимларини жорий этишга бевосита боғлиқлигини таъкидлади. Уларни жорий этиш ишлаб чиқариш, молия, ақл-заковат ва меҳнат ресурсларидан тағин ҳам самаралироқ фойдаланишга кўмаклашади.

Ўзбекистонда яқин вақт ичида солиқ ва статистика хизматлари, республика банклари, ташқи иқтисодий фаолият соҳасидаги ташкилотлар учун маҳкама компьютер тармоқларини барпо этиш кўзда тутилган, дейилди семинарда. Мамлакат Вазирлар Маҳкамасининг қарорига мувофиқ республикани ахборот билан таъминлаш дастури ишлаб чиқилган, унда замонавий технологиялар асосида компьютер банк тизимларини шакллантиришга катта эътибор берилган.

Семинар давомида унинг иштирокчилари Япония мутахассисларининг молиявий ахборотлар компьютер тизимлари ва уларни жорий этиш усуллари тўғрисидаги лекцияларини тинглайдилар, банк соҳасида компьютер технологияларини барпо этиш ва уларни сотиш муаммолари тўғрисида кўп янгиликларни билиб оладилар. Шунингдек, улар жаҳондаги кўп мамлакатларда, жумладан Японияда кредит-молия жараёнларини ахборот билан таъминлаш чоғида қўлланилаётган хавфсизлик чоралари билан танишадилар.

Семинар тугагач, тингловчиларга халқаро намунадаги тегишли шаҳодатнома топширилади.

Япония молиявий ахборот тизимлари маркази банк ходимларининг бундай семинарларини Жанубий Корея, Малайзия Таиланд ва Филиппинда ўтказган. Бу банк фаолиятида Осиё минтақаси учун умумий муаммоларни аниқлашга, уларни ҳал қилишнинг мақбул йўлларини танлашга имкон беради.

А. ИВАНОВА,
ЎзА мухбири.

... БИР МАРТА КЎРГАН ЯХШИРОҚ

Пахта бўйича халқаро маслаҳат қўмитасининг Тошкентда ўтаётган 55-ялпи мажлиси иштирокчилари 9 октябрь куни «Бектемир» ва «Ўзбекистон» пахта тозалаш заводларини бориб кўрдилар, Тошкент яқинидаги «Гулистон» корпорациясининг пахта далаларида бўлдилар.

Экскурсия ташкилотчилари пахтачилик мутахассисларига кўрсатса арзийдиган ишлар кўп. Халқаро анжуман иштирокчилари ўзбек халқининг меҳмондўстлигига, пахта тозалаш тармоғи ходимларининг маҳоратига, корхоналарда иш юксак даражада механизациялашганига ишонч ҳосил қилдилар, мамлакатимизда ишлаб чиқарилган машина-ускуналар ёрдамида пахтани қайта ишлаш технологияси билан танишдилар. Улар экспортга жўнатилаётган маҳсулот сифатини юқори баҳоладилар. Сафар меҳмонларда яхши таассурот қолдирди, уларнинг барча саволларига батафсил жавоб берилди.

«Денавант интерпрайсиз, ИНК» компанияси халқаро ишлар бўйича катта вице-президенти жаноб Стед бундай деди:

— Ўзбекистоннинг пахта тозалаш заводларини кўриш мен учун жуда қизиқарлидир. Яхши жиҳозланган корхоналарни, цехларни ўз кўзим билан кўрдим, ҳаммаси жаҳон андозалари талабларига мос келади.

Ўтган йили биз Ўзбекистондан 150 минг тоннага яқин пахта толаси олдик. Жаҳондаги кўп мамлакатларда ўз фабрикалари бўлган компаниямиз Ўзбекистон билан амалий алоқаларни янада ривожлантиришдан жуда манфаатдор, пахта борасидаги бизнесимизни кенгайтириш учун бу жуда муҳимдир.

Сайёр мажлис ишида Тошкент вилояти ҳокими Э. Рўзиев иштирок этди.

Учрашув иштирокчилари куннинг иккинчи ярмида ишни Тошкентда давом эттирдилар.

(ЎзА).

Олий Мажлис қўмиталарида

ҲАЛИ КЎП ТЕР ТЎКИШИМИЗ ЛОЗИМ

Иқтисодий ўнгланиш, тараққиёт кўп жиҳатдан банк тизими механизми қай даражада такомиллаштирилганлиги билан боғлиқлиги ҳеч кимга сир эмас. Бунинг учун энг аввало унинг ҳуқуқий асоси, пойдеворини яратиш лозим. Ана шундай ҳуқуқий замин мамлакатимизда яратилганми? Мухбиримиз Олий Мажлис Бюджет, банк ва молия масалалари қўмитаси раиси Абдурафиқ АҲАДОВга ана шундай савол билан мурожаат қилди.

— Дарҳақиқат, иқтисодий ислоҳотларни жадал ҳаракатланиши, пировард натижа ва муваффақиятга эришиш учун банклар алоҳида ўрин ва мавқега эгадир. Банклар эришган мақом, имконият ва ҳуқуқий кафолот, иккинчи томондан мамлакатимизга хорижий инвестицияларнинг дадил кириб келишига ҳам кўп жиҳатдан боғлиқдир.

Очиғи, мамлакатимизда Парламентимиз томонидан бу борада анча ишлар қилинди, десақ муболаға қилмаган бўламиз. «Ўзбекистон Республикаси Марказий банки тўғрисида»ги ҳамда «Банклар ва банк фаолияти тўғрисида»ги Қонунлар ана шулар жумласидандир. Лекин бундан барча ишлар ниҳоясига етган эканқ-да, деган хулосага келмаслик керак. Чунки банклар фаолиятини мамлакатимизда жаҳон андозаларига етказа оладиган шароитни яратиб берувчи қонунлар устида ҳали кўп ишлаб, кўп тер тўкишимиз лозим.

— «Банклар ва банк фаолияти тўғрисида»ги Қонунни қабул қилинганига анча вақт бўлди...

— Нима демоқчи эканлигингизни тушундим. Айни пайтда қўмитамизда депутатлар, ваколатли идоралар вакиллари ҳамда мутахассислардан иборат махсус гуруҳ тузилиб, республикамиздаги барча тижорат банкларида ушбу қонун нормалари қандай тадбиқ этилаётганлигини изчил ўрганаяпмиз. Ўрганиш натижалари қўмитанинг навбатдаги кенгайтирилган мажлисларидан бирида муҳокама қилиниши кўзда тутилмоқда.

— Қўмита фаолиятининг аниқ дастури мавжудми? Агар сир бўлмаса, унда, асосан нималар назарда тутилган?

— Қўмитамизнинг 1996-1999 йилларга мўлжалланган дастурини туздик. Ана шу муддат давомида амалга ошириладиган энг йирик ишларимиздан бири «Солиқ кодекси»ни тайёрлашдан иборатдир. Бу мамлакатимизда яратиладиган янги ҳуқуқий ҳужжат бўлиши билан биргаликда ҳажм жиҳатдан ҳам йирик ҳисобланади. Шу билан биргаликда иқтисодий ислоҳотлар билан боғлиқ яна бир қанча қонунлар устида ишлашни режалаштирганмиз.

«Халқ сўзи» мухбири
Исмат ХУДОЁРОВ суҳбатлашди.

МОЛИЯ ВАЗИРИНИНГ БАЁНОТИ

Россия молия вазири Александр Лившиц Чеченистонни тиклашга пул ажратиш беш йилдан кейин яъни республиканинг сиёсий мақоми аниқ бўлгандан сўнг бошланиши керак, деди.

Бу ҳақда ИТАР-ТАСС ахборот маҳкамаси хабар тарқатди. Ҳасавюрт шартномасининг кўпгина мухолифлари келгуси йил бюджетига Чеченистонни тиклаш ишларига кетадиган маблағ миқдорини қўшмаслик, керак дейишмоқда. Чунки, ушбу республика мустақил бўлишга интилмоқда.

ЕВРОПА ИТТИФОҚИ ДЕЛАГАЦИЯСИ АРМАНИСТОНГА КЕЛМАЙДИ

Рейтер ахборот агентлигининг хабар беришича, Европа Иттифоқи делегациясининг Арманистонга режалаштирилган визити ўтган ойда Президентлик сайловларидан сўнг пайдо бўлган «хавфсизлик муаммолари» туфайли бекор қилинди.

25 сентябрь куни ҳукумат идорасига қилинган ҳужумдан сўнг, қўлга олинган президентликка собиқ номзод Ленсер Агхаловян ва илмий саноат ва фуқаролик иттифоқи раҳбари Агхаси Аршекян қамоқдан озод қилиндилар.

ШАРТНОМА РАТИФИКАЦИЯ ҚИЛИНДИ

Озарбайжон парламенти июнь ойи бошида Озарбайжон давлат нефть компанияси ва Россиянинг «Лукойла», Норвегиянинг «Статойл» Туркиянинг «ТПАО», «Эльф Аквитан» ва Эрон миллий компанияси билан тузилган шартномасини ратификация қилди.

ШАҲАР СУВ ОСТИДА ҚОЛДИ

Мексиканинг шарқий штатларида юзага келган тошқин туфайли 9 минг киши бошпанасиз қолди.

Оммавий ахборот воситаларининг хабар қилишича, 3 кундан буён давом этаётган тошқин Веракрус штатидаги 15 посёлкада алоқа ва электр тармоқларини тамомила ишдан чиқарган. Мексика кўрфазидаги Тамаулипас штатининг Матаморос шаҳри эса бутунлай сув остида қолган. Ҳукумат қарорига биноан, фуқаро мудофаа хизмати, полиция бўлинмалари ва ҳарбийлар табиий офат содир бўлган ерларда қутқарув ишларини олиб бормоқда.

ЎЗБЕКИСТОН: КЕЧА, БУГУН, ЭРТАГА

«Халқ сўзи» ва ЎзА мухбирлари хабар қилади

ХАЛҚАРО СЕМИНАР

Фарғона шаҳрида «Марказий Осиёда зилзилабардош иншоотларни қуришда маҳаллий хомашёдан фойдаланиш» мавзуида халқаро семинар бўлиб ўтди.

Унда Германия, Швейцария ва Марказий Осиё мамлакатларининг ушбу соҳа мутахассислари иштирок этмоқда.

Мазкур анжуманнинг Фарғонада ўтказилиши бежиз эмас. Чунки, айнан шу ердаги политехника институтида қурилиш материалларининг кўплаб янги турлари яратилди. Масалан, Фарғона иссиқлик электр-станциясидаги кул чиқиндиларидан қурилиш учун керакли бўлган керамзит, бетон қоришмалари тайёрланяпти. Бошқа хил саноат чиқиндиларидан асфальт, сув ўтказмас қувурлар, пишиқ ғиштлар ишлаб чиқарилмоқда.

Уч кун давом этган анжуман қатнашчилари ўзаро тажриба алмашиб, зилзилабардош иншоотлар қуриш соҳасидаги жаҳон янгиликлари, бу борадаги муаммоларни ҳал этишнинг самарали йўллари билан танишдилар.

ХОРИЖДАН КЕЛТИРИЛДИ

Германиянинг «Класс» фирмасида ишлаб чиқарилган 16 та комбайн Қорақалпоғистонга етиб келди. Жаҳоннинг деярли барча шоли етиштирувчи мамлакатларида машҳур бўлган бу машиналар шоличиликка ихтисослашган хўжаликлар ихтиёрига берилди. Комбайинларнинг самарали ишлашини таъминлашда бир гуруҳ немис мутахассислари қорақалпоғистонлик механизаторларга амалий ёрдам беради. Комбайнларни таъмирлаш ва профилактика ишларини амалга ошириш учун техник хизмат маркази ҳам очилди.

ХЎЖАЛИК ЎРНИГА — АКЦИЯДОРЛИК ЖАМИЯТИ

Бухоро вилоятида жамоа хўжаликлари иккитага камайди. Улар мулк шакли ўзгартирилиб, акциядорлик жамиятларига айлантирилди.

Ромитан туманидаги «Халқабод» ва Қоракўл туманидаги «Зарафшон» хўжаликлари мамлакатда яқиндагина иш бошлаган 26 та ана шундай тузилма қаторига кирди. Ромитан туманидаги «Халқобод» ҳиссадорлик жамиятида ўтказилган минтақавий семинар-кенгаш ана шу масалага бағишланди. Унда Навоий, Самарқанд ва Бухоро вилоятлари деҳқончилик-саноат уюшмалари вакиллари, акциядорлик жамиятлари раислари қатнашди.

Шаҳрисабздаги «Кристалл» корхонаси ишлаб чиқараётган заргарлик буюмлари билан Марказий Осиёда машҳур.

Суратда: сифат назорачиси Д. МАҲМУДОВА.

ЯНА БИР ТУРДОШ КОРХОНА

«Боғотдон маҳсулотлари» ҳиссадорлик жамияти Хоразм вилоятидаги турдош корхоналарнинг энг йирикларидан бири саналади.

Аммо, комбинат узоқ йиллар мобайнида атиги бир хил маҳсулот — гуруч ишлаб чиқариш билан машғул бўлиб келди. Куни кеча бундай «яккаҳокимлик»ка чек қўйилди. Комбинат қошида барпо этилган янги ун заводи ўзининг дастлабки маҳсулотини берди. У ҳозирча кунига 80 тонна ун ишлаб чиқараяпти. Бу билан воҳадаги ун ва ун маҳсулотлари корхоналари сони учтага етди.

ИШ ЯКУНИ ТАҲЛИЛ ЭТИЛДИ

Фарғона вилоят ҳокимлигида шу йил январь-сентябрь ойлари иш якуни ҳамда вилоятни ижтимоий-иқтисодий ривожлантиришни жадаллаштириш ва иқтисодий ислоҳотларни янада чуқурлаштириш масалаларига бағишланган кенгаш бўлиб ўтди. Уни Фарғона вилояти ҳокими М. Исломов бошқарди.

Кенгашда сўзга чиққанлар айни вақтда озиқ-овқат маҳсулотлари ишлаб чиқариш камайганлигини таъкидлашди. 45 та саноат корхонасида маҳсулот ишлаб чиқариш ҳажми пасайишига йўл қўйилди. Вилоят шаҳар ва туманларида дебиторлик қарзи ҳамон юқорилигича қолмоқда. Айрим жойларда солиқ қонунларига риоя қилмаслик, даромадни яшириш ҳоллари учрамоқда. Пул муомаласини барқарорлаштириш, нақд пул эмиссиясини қисқартириш, касса режасини бажариш борасида ҳам талайгина камчиликлар мавжуд. Аҳолига маиший хизмат кўрсатишни, Айниқса қишлоқ савдо дўконларини кундалик эҳтиёж учун зарур бўлган маҳсулотлар билан тўлдиришни талаб даражасида деб бўлмайди.

Кенгашда қайд этилган барча камчиликларни тезда бартараф этиш юзасидан чора-тадбирлар белгиланди.

МАЛАКА ОШИРИШЯПТИ

Кармана шаҳрида вилоят ўрта маълумотли тиббиёт ва фармацевт ходимлари малакасини ошириш билим юрти очилди. Бу ерда йилига 1200 ходим малака оширади. Илгари улар бошқа вилоятларга бориб ўқиб келар эдилар.

ТАБИИЙ ГАЗ КЕЛДИ

Балиқчи туманидаги «Ўзбекистон» жамоа хўжалиги қишлоқлари аҳолиси хонадонларига табиий газ келди. Бунга қўшни Чинобод қишлоғидаги газ тақсимлаш станцияси таъмирланиб қуввати оширилгани ва тўрт километрли катта босимдаги газ қувурлари тортилгани туфайли эришилди. Бу эса қўшни қишлоқларни ҳам газ билан таъминлаш имконини беради.

ПАХТА ТАЙЁРЛАШНИНГ БОРИШИ ТЎҒРИСИДА 1996 ЙИЛ 9 ОКТЯБРГАЧА БЎЛГАН МАЪЛУМОТ (ФОИЗ ҲИСОБИДА)

Вилоятлар	Бир кунда	Мавсум бошидан буён
Андижон	1,39	80,83
Сурхондарё	1,23	69,00
Бухоро	1,00	67,52
Хоразм	1,61	66,99
Навоий	0,16	61,24
Қашқадарё	1,72	61,18
Самарқанд	0,83	60,07
Фарғона	1,08	59,54
Наманган	1,60	55,57
Тошкент	2,20	46,58
Қорақалпоғистон Республикаси	1,18	40,14
Сирдарё	1,44	31,28
Жиззах	0,84	28,92
Республика бўйича	1,31	56,74
1995 йилда	1,56	77,41
Жумладан ингичка толали пахта (тонна ҳисобида)		
Сурхондарё	777	26171
Қашқадарё	695	7989
Наманган		
Республика бўйича	1472	34160
1995 йилда	1321	43457

Маърифий мерос

МУКАММАЛ МАЪНАВИЯТ СЎҚМОҚЛАРИДА

Жон ва танимиз бўлган Ўзбекистонимизнинг тошдан қаттиқ бошига Ҳумо отлиғ саодат қушининг қўнганига, нафақат қўнгани, балки мангу маскан этганига беш югурик йил бўлди. Бу беш йиллик — шиддатли ва шарафли тарих бунёдкор халқнинг, аждодлари ўз ақл ва бадиият машъали ила олам аҳли шуурига ойдинлик берган миллатнинг, узун йиллар мустабидлик тўрларида тўлғанган, энди мустақилликнинг ҳур-ҳур эпкинларидан мунаввар бўлган юртнинг донғини дунёга достон қилувчи қиссадир.

Ҳеч бир шубҳа йўқки, бу сермазмун тарих мамлакатимизда олиб борилаётган оқилона ва одилона давлат сиёсатининг натижасидир. Зарбли замоннинг олдимизга кўндаланг қилиб қўйган муҳим муаммоларини жадал ҳал этмоқ учун ўтмишнинг тотли-тотсиз тажрибаларию синоатли сабоқларини теран идрок қилмоқ ва истиқбол дейиладиган кўркам келажакнинг кўзига адоқсиз ишончу эътиқод билан боқа билмоқ керак. Ўтмишнинг олис ва ойдин дарсхоналаридаги ёруғ нурлардан баҳраманд бўлиб, бугуннинг моддий ва маънавий оғриқларига покиза малҳам қўйиб, озод ва обод, суюк ва буюк Ўзбекистон умрининг боқийлигини таъмин этмоқдай имон ишига ҳисса қўшмоқ учун жонни жабборга, ҳатто Яратганнинг ўзига топширмоққа шайлик ҳисси кўнгилларга муҳрланмоғи зарур. Қарамлик қўрғони ичра мудрамоққа маҳкум этилган қалбларнинг уйғониш жараёнлари жадал кечмоқда, кўр кўзлар очилмоқда, олтинчи ёшига дадил қадам қўйган истиқлолнинг пойдорлиги учун масъулият тобора чуқурроқ англанмоқда. Қалб қуши «қизил» қафаслардан, «тилло» кишанлардан халос бўлди. Қалб озод бўлмаса, маънавий комиллик сари йўл бўлмайди. Маънавий комилликкина жамиятни камолот сари етаклаши ҳақидаги қоида азалий ва абадий фалсафа бўлмиш Исломда ҳам марказий қоидалардан биридир.

Бугун Ўзбекистонни улкан қурилиш ва тиғиз таъмирлаш майдонига ўхшатиш мумкин. Муайян моддий тақчиликка қарамасдан, мутлақо миллий услуб ва замонавий талаблар даражасидаги қанчадан-қанча кўприклар, завод-фабрикалар, бозорлар, боғлар, стадионлар, йўллар ва бошқа иншоотлар қурилмоқда. «Минг бир ҳадис шарҳи» китобида шундай бир ҳикмат бор: «Масжидларингизни зийнатсиз, ўртача қилингиз, шаҳарларингизни кучингиз етганича чиройли этиб қурингиз». Бу ҳадис шарҳида «Оллоҳ таоло масжидларнинг гўзаллигига қарамайди, унда ибодат қилган бандаларнинг кўнгилларига қарайди, шаҳарларнинг гўзаллиги эса шу шаҳарларнинг ободлигига, ривожланишига сабаб бўлади» дейилган. Кўҳна юртимиздаги дунёни ҳайратга солган тарихий обидаларни асраб-авайлаш билан боғлиқ ишларнинг суръати ҳам кўнгилларга сурур беради. Бугун таъмирчи устаю муҳандислар, дурадгору меъморларнинг қўли қўлига тегмайди, бош қашишга вақтлари йўқ. Ҳам Ватан тарихини тиклашдай қутлуғ умумдавлат ишига дахлдорлик, ҳам бағри бутун бўлган халқ ва юрт ифтихори уларга руҳ беради, улар кунни тунга, тунни тонгга улайдилар. Бугун бу ўтмишимиз ёдгорликларининг изчил таъмиротини ўзбек халқи маънавий дунёсининг таъмиротига менгзагим келади. Аждодларимизнинг ақл-заковати, беназир бадиий тафаккури, исломий тасаввурининг натижаси ўлароқ яратилган улкан меросга бўлган бугунги собит муносабат ва эҳтиром ҳам маънавий камолот, маънавий уйғоқликка эришувчи омиллардир. Насроний олими А. Августиннинг «Ғафлатда ётган халқни уйғотиш учун, аввало, унинг тарихини уйғотиш керак», деган гапида чўнг ҳақиқат бор.

Мукаммал маънавият миллий ўзликни англашдан бошланади. Миллий ўзликни англашнинг моҳияти эса шахснинг ўзи мансуб бўлган миллатнинг тарихи, жаҳон тафаккур хазинасига қўшган ҳиссасини тугал тасаввур этиш ва булардан ифтихор қила олиши, ўзи туғилиб ўсган, миллатдошларининг ягона Ватани бўлган ҳудудга ва шу юртдаги барча маданият ва қадриятларга дахлдорликдан ҳузур, фахр туя олиши, миллий манфаат ва эҳтиёжларни идрок этиши ҳамда улар учун хизмат қилишни ўзининг бурчи, деб билишидан иборат. Соддароқ қилиб айтганда, ўз қадрини билиши ва бу қадр деган олий тушунчани ҳимоя қила олишидир. Миллий ўзликни англаш қорин қайғуси билан эмас, балки қадр қайғуси билан яшамоқ демакдир. Ўз миллатини, аждодларининг кимлигини биладиган, миллий ғурури бутун одам бошқа қавмларга ҳам эҳтиром кўрсата олади. Миллий ўзликни англашда миллийликнинг ўрни алоҳида эканлиги равшан. Ҳар бир одамда у ёки бу даражада миллийлик туйғулари бор, чунки инсон туғиларкан, муайян бир миллатнинг зурриёти сифатида дунё юзини кўради. Лекин ўзликни англашдай мураккаб жараёнда қалб қатларидаги миллийлик сезгилари шуур шаклидаги мунтазам мантиқий белгиларга айланмоғи керак. Фақат эҳтиросларга асосланган ҳавойи миллийлик мунтазам бўла олмайди, у тугал мунтазам ва миллатга мусаллам бўлмоғи учун, энг аввало, мантиқий билимларга, тарихий ва замонавий ҳақиқатга суянмоғи зарур. Ақл ва қалб фаолияти самараси сифатида шаклланган миллийлик мунтазамлилик касб эта олади. Ана шундай мунтазам миллийликкина «тилла баликча» ҳолига тушмайди, бошини ўз кўрпасига ўраб олмайди. Ана шундай миллийликкина умуминсоний қадриятлардан узилиб қолмайди, балки бу улкан ва улуғ уммондан ўз улушини ола билади, унга ҳурмат эҳтиром кўрсатади, ўз ҳиссасини қўшади.

Миллий ўзликни англаш, миллийлик тушунчаларини таркиб топтирувчи асос-унсурлардан бири, табиийки, она тилдир. Тилсиз миллат, халқ йўқ, бу ҳақиқат. «Қизил» салтанатнинг сур султонлари бу ҳақиқатни била туриб, уни рад этдилар. «Совет халқи» деган миллатсиз, оломонни яратмоқчи бўлдилар. Миллатсиз халқ оломондир, муаллақдир, миллат, халқ, тил тушунчаларини бир-биридан айри ҳолда тушунмоқ соғлом ақлга сиғмайди. Тил халқ руҳий оламининг, халқ тарихи, бугуни, маданияту маънавиятининг кўзгусидир. Шунинг учун ҳам тарихимизда халқ руҳини «қизил» қафасга қамаш мақсадида тилимизни издан чиқаришга қаратилган доғули сиёсат юргизилган эди... Хайриятки, истиқлол тилимиз ва дилимиз тугунларини ечди.

Бугун тилимизнинг тозалиги борасида анча-мунча ишлар қилинмоқда. Нондай азиз хилқатга тушиб қолган бегона хор-хашаклар битта-битта териб ташланмоқда. Атамалар муайян меъёр ва илмий тамойиллар асосида тартибга солинмоқда. Жой номлари кўҳна ва бой тилимизнинг узвий қисми, ўзига хос бўлаги, уларни асрларга узанган тала-тумли тарихимиз, йиллар оша юксалган маданиятимиз, гуллаган тупроғимизнинг солномаси, ёдгорликлари дейиш мумкин. Аммо бу ёдгорликлар ҳам коммунистча мафкура тазйиқидан зарар кўрган, ўта нописандлик билан жой номлари ҳам коммунистик ўзанга туширилган, миллий-тарихий номлар ўрнини партия арбобларининг номлари эгаллаганди. Давлатимиз раҳбарияти бу борадаги ишларни ўнглаш, бизга ёт мафкурага хизмат қилувчи номлардан тезроқ қутулиш учун махсус қарор ва қонунлар қабул қилди. Ўтган йили, таъбир жоиз бўлса, бир кишига қайта исм қўйиш маросимида иштирок этдим. У кишининг асл исми «Рево» (революция сўзидан олинган) экан. Ўзлигини англаган дўстимиз «Рево»дан воз кечиб, ўзига «Равшанжон» деган исм олди. Ҳар ҳолда, буни равшан Ўзбекистон, равшан умиду ишонч, равшан келажагимизга ишора, деб тушундим...

«Миллий», «миллат» истилоҳлари аввал ҳам қўлланган. Айниқса, «миллий» сўзи катта миллат саналган қавмнинг коммунистик арбоблари тарафидан бир қадар таҳқирли таъкид билан «кичик» «номуҳим» деган маънода ишлатилган. Собиқ «совет давлати»нинг ягона тили бор эди, бу тилда бошқа 100 га яқин барча тиллар «миллий тиллар» эди. Ахир, миллий бўлмаган ҳам табиий тил борми дунёда?! Агар сунъий (эсперанто тили) бўлмаса, фақат ва фақат миллий бўлади-ку! «Совет давлати»нинг тили ҳам бир миллатнинг тили эди, демак, у ҳам миллий эди, лекин у тил «миллий тил» дейилмасди. Қизиғи шундаки, «миллий тиллар» ибораси ҳозир ҳам айнан ўша маънода қўлланилмоқда. Диссертация ёқланишида ишнинг асосий мазмунини акс эттирувчи қўлёзма ҳуқуқидаги китобча чиқарилади. Унинг муқовасида бошқа маълумотлар қаторида илмий ишнинг ихтисослик йўналиши кўрсатилади, ўзбек тили бўйича ишда «миллий тиллар» (ўзбек тили) деб ёзиб қўйилади... Бу миллийлик, миллий ўзликни англашга мутлақо зид.

Кишининг маънавий камолотга эришувида адабиёт, санъат ва маърифатнинг ўрни айрича аҳамиятга эга эканлигини барчамиз яхши биламиз. Шунинг учун ҳам бугун маданият ва маърифат масалалари фавқулодда долзарб масалалардир. Театр, кино, рақс, қўшиқ, қўйингки, барча санъат асарларида мунтазам миллийлик балқиб туриши керак. Такрор айтаман, мунтазам миллийлик шовинизмга йўл бермайди, ўзликни англашга, маънавий камолотга хизмат қилади. Миллий заминга эга бўлмаган ёки миллий замини бўш ҳар қандай асар маънавий комил кишини тарбиялашга ёрдам беролмайди, инсон қалбини забт этолмайди. «Маъриф ва Шариф»га ўхшаган енгил-елпи фильмлардаги содда, гўл, ўзини-ўзи масхара-мазах қилиб ҳузур топадиган қаҳрамонлар ўзбекча заминга эга эмас. Бухоро шевасини тинимсиз такрорлаш билан кулги чиқаришнинг ҳам миллийликка алоқаси йўқ... Миллийлик фақат шакл эмас, у айни пайтда мукаммал ва муқаддас мазмун ҳамдир. «Шаклан миллий, мазмунан социалистик» деган даврлар борса-келмасга кетган. Бугун ҳам шаклан, ҳам мазмунан миллийлик, маданият ва маънавият замонидир.

Бугун маънавий-маърифий ислоҳотларнинг жадаллиги ва самарадорлигини таъминлашда зиёлиларга бениҳоя улкан масъулият юкланган. Ота-боболаримизнинг асрий орзулари бўлмиш озод Ўзбекистоннинг буюк келажагини барпо этишда маънавияти бут авлод ҳал қилувчи кучдир. Уларни тарбиялашдай муқаддас иш Сиз билан бизнинг чекимизга тушганлиги фахрга шоёндир.

Низомиддин МАҲМУДОВ,
филология фанлари доктори, профессор.

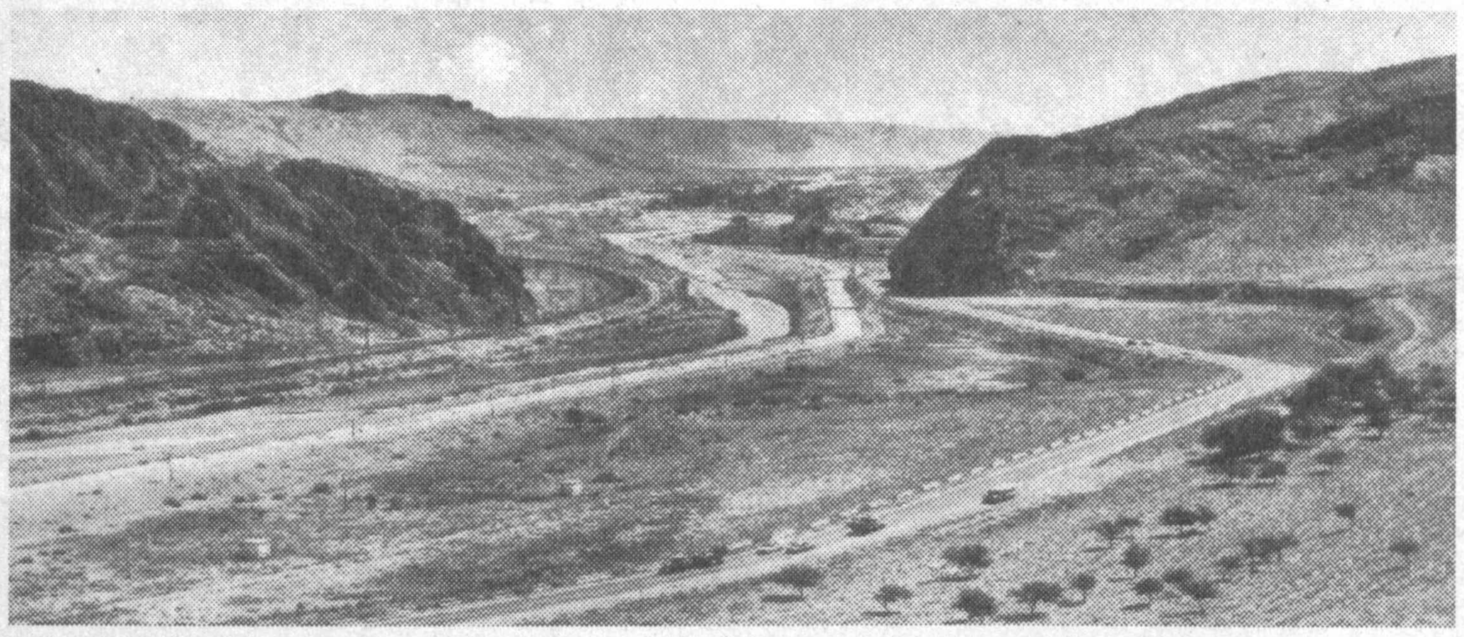

Бу йўллар кўп қадим йўллар.

Ш. ИБРОҲИМОВ олган сурат-лавҳа.

Хабарлар оқимидан

ХИТОЙЛИКЛАР БАЙРАМИ

Тошкент давлат Жаҳон тиллари университетида Хитой Халқ Республикаси мустақиллигининг 47 йиллигига бағишланган кеча бўлиб ўтди.

Кечада сўзга чиққанлар Ўзбекистон билан Хитой ўртасидаги сиёсий, иқтисодий, маданий соҳалардаги алоқалар тобора ривожланиб бораётганини қайд этдилар.

Мазкур олийгоҳ талабалари ижросида ўзбек ва хитой тилида концерт дастури ва театрлаштирилган томошалар намойиш этилди. Кеча қатнашчилари хитой халқи ҳаётига бағишланган кўргазма билан танишдилар.

БИЗНЕС МАКТАБИ ОЧИЛДИ

Хоразм вилоят товар ишлаб чиқарувчилар ва тадбиркорлар палатаси ҳузурида ташкил этилган бизнес мактабига дастлабки тингловчилар қабул қилинди.

Ёшлар бу ерда республикамизда тадбиркорлик ва ишбилармонликни ривожлантириш мақсад ва вазифалари ҳақида билимга эга бўлади, тараққий этган мамлакатларда бу борада тўпланган тажрибани ўрганади.

(ЎзА).

КОЛЛЕЖ ҲУЗУРИДА ЛИЦЕЙ

Марҳамат туманидаги икки йилдан бери ишлаб турган вилоят мелиорация ва сув хўжалиги коллежи ҳузурида иқтидорли юқори синф ўқувчилари учун янги лицей-интернат очилди.

Вилоятнинг барча туман ва шаҳарларидан келган 350 нафар ўқувчидан тест усули билан юз нафар энг иқтидорли ўқувчи танлаб олинди. Улар чуқурлаштирилган ўқув дастури асосида шуғулланади.

ТОЛА ШВЕЙЦАРИЯГА ЖЎНАТИЛДИ

Фарғона пахта тозалаш ҳиссадорлик жамияти янги ҳосил толасининг дастлабки туркумларини Швейцария, Болгария, АҚШ, Жанубий Кореяга жўнатди. Пахта тозаловчилар бу йил 30 минг тонна ҳосилни қайта ишлайдилар.

Бунинг учун куч ва имконият етарли. Ишлаб чиқариш ускуналари мавсумга пухта тайёрланганлиги туфайли иш мароми узлуксиз давом этиши таъминланмоқда. Тола сифатига алоҳида эътибор берилаётир. Ишчи ва хизматчиларга қулай маданий-маиший шароит яратилгани, уларнинг ўз ишидан манфаатдорлиги муваффақият гарови бўлмоқда.

(ЎзА).

Бизнинг шарҳ

ЯДРОСИЗ АСР БЎСАҒАСИДА

БМТ Бош Ассамблеясининг 51-сессиясида ядро қуролига эга бўлган беш давлат «Бутун дунёда ядро қуроли синовларини ялпи тақиқлаш тўғрисидаги шартнома»ни имзолади. Бу воқеа жаҳон афкор оммаси томонидан катта воқеа сифатида кутиб олинди. Мазкур шартнома нафақат халқаро хавфсизликка, балки турли давлатлар ўртасидаги алоқаларнинг ривожланишида ҳам муҳим ўрин тутади.

Шу ўринда айтиш жоизки, халқаро ҳамжамиятнинг махсус ҳужжатларида эътироф қилинишича, ядровий синовларни бутунлай тақиқлаш тўғрисидаги шартнома имзолангач, унга қўл қўйган давлатларнинг парламентлари ратификация қилиши керак. Шундагина ядровий синовларга чек қўйилиши мумкин.

Маълумки, ядровий қуролсизланиш муаммолари пайдо бўлганига қарийб ярим аср бўлди. 40-йиллар ўрталарида АҚШ илк бор ядро қуролини яратди. 1949 йил эса собиқ СССР ана шундай туркумдаги қуролни яратганлигини расман эълон қилди. 1964 йили Хитойда биринчи бор ядро синови амалга ошди. Шу тариқа ядровий давлатлар сони бирин-кетин ортиб бораверди.

Шунингдек, ҳозирда ер юзида шундай давлатлар борки, улар ядро қуролини ишлаб чиқариш учун астойдил интилмоқдалар. Улар ядровий воситалар тайёрлаш учун энг зарур ашё (уран)га ҳам эгадир. Жумладан, Исроил, Покистон, Ироқ, Ҳиндистон, Шимолий Корея, Япония, Жанубий Африка Республикаси, Бразилия каби давлатлар шулар туркумига киради. Бу рўйхатни давом эттириш мумкин. Лекин, ядро қуролини яратишга бўлган ҳаракатлар, дастурлар ва айрим давлатларнинг ўз манфаатини ўйлаб шундай хавфли йўлдан бораётганлиги ҳақли равишда жаҳон муаммоси ва умуминсоният олдида турган ўта муҳим вазифалардан саналади.

Шу мақсад йўлида ядровий синовларни бутунлай тақиқлаш ҳақидаги халқаро аҳднома ишлаб чиқилди ва у ҳозир кўплаб давлатлар томонидан имзоланмоқда. Ҳеч муболағасиз айтиш мумкинки, бир қатор тарихий саналар орасида 1996 йилнинг 24 сентябри ҳам йирик халқаро воқеа тарихида солномага ёзилади. Яъни, айнан шу куни АҚШ Президенти Билл Клинтон ядро қуролига эга бўлган давлат бошлиқлари орасида биринчи бўлиб ядровий синовларни бутунлай тўхтатишга қаратилган шартномани имзолади.

Хўш, бу шартноманинг қандай амалий аҳамияти бор? Энг аввало ядро қуроли синаб кўрилмагач, уни ишлаб чиқариш, такомиллаштириш ва янги туркум қуролларни яратишга бўлган уриниш ўз-ўзидан барҳам топади. Яна бир жиҳати — ядровий қуроллар яратиш, унинг лойиҳалари ва синов майдонлари учун кетаётган маблағлар тинчлик мақсадларида сарф этилади.

Ядровий синовларни тақиқлаш ҳақидаги шартномага эришиш йўли осон бўлмади. Ана шу мақсад йўлида узоқ вақт Женева учрашувлари ўтказилди. 1995 йилнинг май ойида эса Нью-Йоркда ядровий қуролларни тарқатмаслик ҳақидаги шартнома муддатини узайтириш бўйича йирик халқаро анжуман ҳам бўлиб ўтди. Айнан шу халқаро анжуманда шартнома муддатсиз даврга узайтирилиши ғояси қўллаб-қувватланди. Иккинчидан, 1995 йил май ойидаги учрашувлар самараси ўлароқ бугунги кунда яна бир муҳим шартномага эришилди. Шу йил 20 апрель куни Москвада ривожланган «катта еттилик» ва Россия раҳбарларининг олий даражадаги учрашуви бўлиб ўтган эди. Ана шу учрашувда ҳам ядровий қуролсизланиш йўлида муҳим қадам қўйилди. Москвадаги учрашувлар қарорига биноан ядровий синовларни бутунлай тақиқлаш ҳақидаги шартнома 1996 йилнинг сентябригача жаҳон давлатлари томонидан имзолашга тайёр бўлиши таъкидланган эди. Бу келишув ядровий давлатларнинг ўзи намуна бўлган ҳолда имзоланганлиги барчамизни шод этди.

Ядровий қуролсизланиш бизнинг Марказий Осиё минтақаси учун ҳам бениҳоя катта ҳарбий сиёсий аҳамиятга эгадир. Чунки, минтақамиз ва унинг атрофида Хитой, Ҳиндистон ва Покистон, Эрон каби давлатлар жойлашган. Ядровий синовларни бутунлай тақиқлаш ҳақидаги шартноманинг имзоланиши Осиё қитъасидаги йирик давлатларнинг ҳам масъулиятини оширади. Ўзбекистон Республикаси ўз ташқи сиёсатида тинч бунёдкорлик йўлини қўллаб-қувватламоқда. Мустақил давлатимиз Марказий Осиё минтақасининг ядросиз зона бўлишига астойдил интилаётган мамлакатдир. Бу интилиш биз яшаб турган минтақада ва қолаверса, бутун жаҳонда ядровий қуролсизланиш дастурига жиддий таъсир этади. Шунингдек, бу олий ният келгуси асрга ядросиз кириб бориш йўлида қўйилган муҳим қадамдир.

Қобилбек КАРИМБЕКОВ,
«Халқ сўзи» нинг сиёсий масалалари бўйича шарҳловчиси.

Тадбиркорлар

МАЛИК АКА ВА ЎҒИЛЛАРИ

Икки йил бўлдики, оққўрғонлик Малик Каримов икки гектар ташландиқ ерни текислаб, эпақага келтирди, беш минг туп терак қаламчалари олиб келиб ўтказди.

Яхши парвариш қилинган тераклар бугун текис саф тортиб, яшил либосларини кўз-кўз қилиб турибди. Икки йилда 5-7 метрга бўй чўзган ниҳоллар яқин вақтларда қурилишбоп ёғочларга айланади.

Майдоннинг бир четидаги тепаликда қад кўтарган бинода ун тегирмони ҳамда ем тайёрлайдиган кичик тегирмон ишлаб турибди. Бир иш кунида икки тоннагача ун ишлаб чиқарадиган бу тегирмонда Малик аканинг ўғиллари меҳнат қилишмоқда. Аҳоли буғдой олиб келмаган вақтларда улар бозордан дон сотиб олиб келиб, биринчи ва иккинчи навли ун чиқариб сотишади ёки уни яна буғдойга алмаштиришади.

Малик Каримов иккинчи гуруҳ ногирони бўлса ҳам тиним билмайдиган ишбилармонлардан. Теракзорлар атрофини ўраб турган чиройли панжараларни ўрнатиш ва тегирмон қуриш харажатларини ўзи миниб юрган енгил автомобилини сотиб қоплади. Ҳозирги кунда у 25 тонна буғдойни бир кунда қайта ишлайдиган ун заводи қуриш, шу ернинг ўзида иссиқ нонлар ёпиб, Оққўрғон аҳолисини таъминлаш ҳаракатида юрибди. Лекин бундай катта ускуналарни сотиб олиш учун «Бизнес фонд»нинг амалий ёрдами керак бўлаяпти.

Қишлоқда Малик акадай тадбиркорларнинг кўпайгани яхши. Масалан, у ўз уйи яқинидаги 12-мактаб ўқувчиларидан 118 нафарига шахсий ҳисобидан янги йил совғаси улашди. Наврўз байрамида Алишер Навоий номли жамоа хўжалиги аҳолисининг байрам дастурхонига кўчқор сўйиб ош дамлаб берди. Яна икки йилдан сўнг иморат қураётган кишилар унинг теракларидан олиб ишлатадилар, ун ва нондан камчилик кўрмайдилар.

Ўйлаймизки, Оққўрғон тумани ҳокимияти бундай хайрли ишларни қўллаб-қувватлайди, кредит масаласини, ер масаласини ҳал қилишда амалий ёрдамини аямайди. Бу билан улар Президентимизнинг қишлоқда инфраструктурани ривожлантириш ҳақидаги кўрсатмаларига амалий иш билан жавоб берадилар.

Темур ҲАЙДАРОВ.
«Халқ сўзи»нинг жамоатчи мухбири.

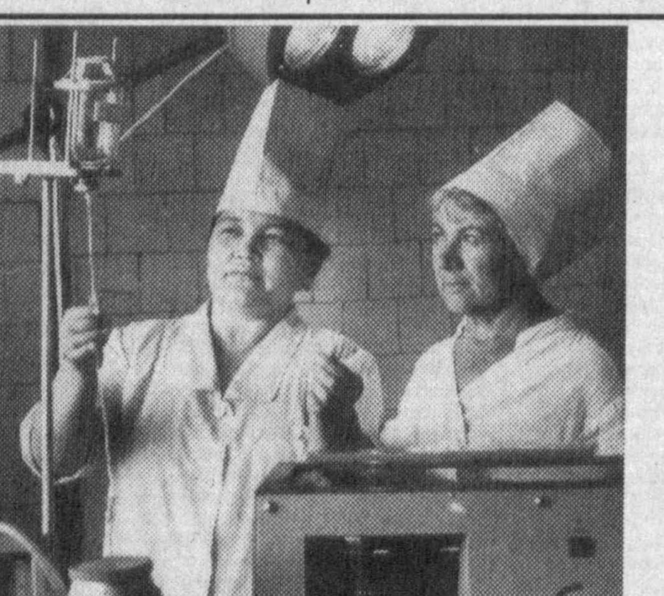

Мирзачўл туман марказий касалхонаси туғруқхонасида ҳар куни ўнлаб янги чақалоқлар дунёга келяпти.

Суратда: бош врач Р. Тожиддинова ва ҳамшира Галина Педцева иш устида.

Ш. Иброҳимов олган сурат.

Қарор ва ижро

ҲАМКОРЛИК ҚАЙТА ТИКЛАНАДИГАН БЎЛДИ

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг «1996 йилги мева-сабзавот махсулотлари ҳосилини Ўзбекистон Республикаси ташқарисига сотиш чора-тадбирлари тўғрисида»ги қарорининг ижросига киришиш мақсадида Фарғона вилоятидан бир гуруҳ мутасаддилар Тюменда бўлиб, ташкилотлар, илмий муассасалар билан иқтисодий алоқани қайта тиклаш ҳақида келишиб олдилар ва икки томонлама фойдали шартномалар туздилар. Мухбиримиз ана шу делегация аъзоларининг айримлари билан учрашиб, Сибирь диёридаги музокаралар ҳамда ҳукумат қарори қандай бажарилаётгани хусусида гапириб беришни илтимос қилди.

Муҳаммаджон ЖЎРАЕВ «Фарғонатранс» давлат акционерлик бирлашмаси бошлиғи:

— Илгарилари вилоятимиздаги кўплаб корхона ва ташкилотлар Сибирь ўлкаси вилоятлари билан ўзаро манфаатли иқтисодий алоқаларни йўлга қўйган эди. Сўнгги йилларда бу борди-келдилар бироз тўхтади. Республика Вазирлар Маҳкамасининг юқорида тилга олинган қароридан сўнг хайрли анъаналарга эътибор кучайди.

Маълумки, Тюмень вилояти Россиянинг асосий нефть ва газ хомашёси манбаи бўлиб, у нафақат ўз юрти балки Шарқий Европадаги қатор мамлакатларни газ ва нефть маҳсулотлари билан таъминлайди. Сафаримизнинг энг муҳим ҳужжати Фарғона ва Тюмень вилоятлари ўртасида 1996-2000 йилларга мўлжалланган савдо-иқтисодий алоқалар тўғрисидаги битим бўлди. Шу битимга мувофиқ янги иқтисодий шартномаларда савдо-иқтисодий ҳамкорликни ривожлантиришга кўмаклашиш, корхоналар ва ташкилотлар ўртасида тўғридан-тўғри алоқалар ўрнатиш, қўшма корхоналар ташкил этиш, ҳар икки вилоятда инвестициялар учун қулай шарт-шароитлар яратиб бериш тўғрисида келишиб олинди. Шунингдек, ярмаркалар, ихтисослаштирилган кўргазмалар, илмий анжуманлар ўтказиш, мутахассис ва экспертларни алмаштириш, тезкорлик билан уюштириладиган алоқа шаклларини кенгайтириш тўғрисидаги ҳужжатлар ҳам салмоғи жиҳатдан муҳим аҳамиятга эга.

Собиржон ҒОФУРОВ, Фарғона вилоят «Агромашсервис» бирлашмаси бошлиғи:

— Биз Тюмендан ташқарида ҳам донг таратган «Сибинтель» компаниясининг иши билан атрофлича танишдик. Компания, асосан, техника воситалари, асбоб-ускуналар, қурилиш ашёлари етказиш билан шуғулланар экан. Сибирликлар бизга жуда зарур бўлган «Т-156» автоюклагичлари, «Т-6-49» экскаватор юклагичлари, рефрижераторлар, турли маркадаги резина балонларини жаҳон бозоридаги нархлардан анча паст баҳода етказиб беришни ваъда қилдилар. Мол айирбошлаш юзасидан шартномалар белгиладик.

Делегациямизнинг вилоятдаги корхона, ташкилот, хўжаликлар раҳбарлари ва тадбиркорлари билан ўтказган амалий учрашувлари айниқса самарали бўлди. Шу учрашувдан сўнг Фарғона вилоятида етиштириладиган мева, сабзавот маҳсулотлари эвазига Тюмендан тахта-ёғоч, қишлоқ хўжалик техникалари, тиббиёт ускуналари ва анжомлари, турли ҳажмдаги темир ва полиэтилен қувурлар, кимёвий реагентлар ва қўшилмалар, картошка ва бошқа турдаги маҳсулотлар алмаштириш ҳақидаги баённомалар имзоланди.

Вилоят маъмурияти Тюмень шаҳри яқинидаги 10 минг тонна маҳсулот сиғадиган омборни фарғоналиклар олиб борган маҳсулотни сақлаш учун ажратиб беришни ўз зиммасига олди.

Н. СОБИР,
«Халқ сўзи» мухбири.

ЎЗИНГНИКИ БЎЛГАНИГА НИМА ЕТСИН

Авваллари вобкентликлар ўзлари етиштирган пахтани Бухоро ҳамда Ғиждувон пахта тозалаш заводларига топширишар эди.

Бунинг учун минг-минглаб сўм ортиқча харажат қилинарди. Яқинда туманда 35 минг тонна пахтани қайта ишлайдиган завод қурилиб, фойдаланишга топширилди.

Энди ўз пахтамизни ўзимиз қайта ишлаймиз, дейишмоқда деҳқонлар.

Маннон ОТАБОЙ,
«Халқ сўзи» мухбири.

«Халқ сўзи» аралашгач...

ВАЗИФАСИДАН БЎШАТИЛДИ

Самарқанд вилояти Пайариқ тумани Довтепа қишлоғининг бир гуруҳ оқсоқоллари шу ердаги деҳқон бозорида учраб турган камчиликлар, ўзбилармончиликлар хусусида муҳарриримизга мактуб йўллашган эди. Мазкур хат юзасидан Самарқанд вилоят ҳокимлигидан қуйидаги жавобни олдик.

Пайариқ туманидаги «Довтепа» деҳқон бозорида бўлаётган иш ва камчиликлар юзасидан текширишлар ўтказилганда қуйидагилар аниқланди:

1996 йил 26 июлдаги «Халқобод» ижара хўжалиги дирекцияси ва «Култусин» қишлоқ фуқаролар кенгаши қўшма йиғилишининг 1-сонли қарорига асосан бозор директорининг иш фаолияти қониқарсиз, деб топилди. «Довтепа» қишлоғида яшовчи кўп сонли аҳолининг истак хоҳишига кўра, аввалдан бозор директори бўлиб ишлаб келган Рустам Ярашев эгаллаб турган вазифасидан бўшатилди.

Бугунги кунда бозордаги мавжуд камчиликларни тугатиш, маҳсулот сотувчи ва олувчиларга барча қулайликлар яратиб бериш туман ҳокимияти назоратига олинган.

А. ҲАСАНОВ,
Самарқанд вилоят ҳокимининг биринчи ўринбосари.

Мухбиримиз бонг уради

БОҒЧАГА ЗОР БОЛАЛАР

Айни кунларда Қорақалпоғистонда 55 минг ўринли 439 та болалар боғча-яслилари мавжуд бўлиб, уларда 40 мингдан ошиқроқ кичкинтойлар тарбияланмоқда.

Мазкур боғча-яслиларнинг 245 таси бевосита халқ таълими, 119 таси Қишлоқ хўжалиги вазирлиги тизимларига ва 75 таси турли корхона, муассаса ва ташкилотларга қарашлидир. Демак, икки ойликдан олти ёшгача бўлган қорақалпоғистонлик болаларнинг ҳар 3-4 нафаридан бири ушбу масканларда болалик нашидасини суришмоқда. Ҳақиқатан ҳам шундайми?

Аслида қишлоқ хўжалиги вазирлиги тизимидаги 27 та боғча-ясли турли сабабларга кўра ишламаяпти. Бу жами боғча-яслиларнинг 5,2 фоизини ташкил қилади. Шунингдек, Кегайли туманидаги 23 та боғча-яслидан 9 таси ишлайди, баъзиларининг ёпилганига эса 1-2 йилдан ошиб кетган. Фаолият кўрсатаётган 11 та боғчада болалар гуруҳлари кам. Чунончи, туман марказидаги 140 ўринли «Лола» боғча яслисида 80 нафар бола тарбияланмоқда. Бу ҳол боғча ёшидаги болаларнинг кам бўлганлигидан эмас, асло. Аксинча, болалар кўп. Лекин, аксарият ота-оналар боғчада ҳар ойда тўланиши лозим бўлган 286 сўмни топишга қийналаётганликлари учун фарзандларини уйларида олиб ўтиришга мажбур бўлмоқдалар. Орухон Палвонниёзова, Олмагул Утепова, Кенжегул Маханова каби оналар шулар жумласидандир.

Тўғри, туман ҳокими халқ таълими бўлими мудири Жўлдасбой Сарашев билан бирга ойлик тўлов пулини 100-120 сўмга тушириш чора-тадбирини ишлаб чиқаётганликларини билдирди. Лекин боғчаларнинг тўлиқ ишламаётганлиги ёлғиз ойлик тўловлар билан боғлиқ бўлмаса керак. Ҳар ҳолда кўпчилик боғча-яслиларда шароит қониқарли эмас. Қатор боғчалар, айтиш жоизки, тишининг кирини сўрган ҳолда, бир амаллаб, ушбу тизим хизматчиларининг фидокорона меҳнати туфайлигина фаолият кўрсатиб турибди. «Боғча опа» касби ўзининг обрўсини йўқотаёзган даражада. Ажратилаётган маблағ фақат энг зарур ашёларга, ўйинчоқларга, озиқ-овқатга ва хизматчиларнинг ҳавас қилмаса ҳам бўладиган ойлик маошларига базўр етади.

«Лола» боғча-яслиси қўш қаватли замонавий иморатга жойлашган. Бино таъмирланган, яқиндагина янги ўйинчоқлар олинган. Афсуски, болаларни овқатлантириш рўйхатида 20 хилга яқин озиқ-овқат маҳсулотлари кўрсатилган бўлса-да, мавжуд маҳсулотлар 7-8 хилдан ортмайди. Айтишларича уларни таъминлайдиган савдо ташкилотида бор маҳсулотлар шуларгина экан. Аслида ажратилаётган маблағни кам, деб ҳам бўлмайди. Ҳар ойда бир нафар боғча тарбияланувчиси учун 1062 сўм, ясли тарбияланувчисига эса 679 сўм сарфланмоқда. Туманнинг М. Жуманазаров номли деҳқон фермер хўжаликлари уюшмасининг иккинчи бўлимида эса икки қаватли, 140 ўринли боғча биноси, икки йилдирки ҳувиллаб ётибди. Сабаби маблағ йўқ эмиш. Шу атрофда яшайдиган Гулбаҳор Пурханова, Элубой Исматуллаев, Зулфия Орзуева, Зийнатдин Пурханов каби ота-оналар фарзандларини боғчага жойлаштиришга зор.

Шу ўринда бир нарсани айтиб ўтиш керакки, туман қишлоқларида ишламай турган боғчаларни хўжаликлар balансидан халқ таълими бўлими балансига олиб, уларни болалар боғчаси — бошланғич мактаб мажмуиларига айлантириш тажрибаси амалга оширилмоқда. «Халқобод» жамоа хўжалигида шундай мажмуа ташкил қилинган. «Кегейли» деҳқон-фермер уюшмасида ҳам 90 ўринли боғча биносини халқ таълими бўлими ихтиёрига бериш назарда тутилмоқда. Бу ҳолни албатта, муаммони ҳал этиш соҳасида ижобий силжиш, деб баҳолаш мумкин. Ва лекин, Қорақалпоғистоннинг аксарият боғча-яслиларида болалар тарбияси билан боғлиқ муаммолар ўз ечимини кутиб ётибди.

Ҳайитбой АБДУСОДИҚ,
«Халқ сўзи» мухбири.

Мухбиримиз бонг уради

Савдо ходими ким? У — халқнинг талаб-эҳтиёжини яхши биладиган, нозик дидли, ўта ҳушёр, янгиликка интилувчи, тадбиркор инсон. Бозор иқтисодиёти шароитида, айниқса, уларнинг ўз ўрни бор. Негаки, дўконларнинг пештахталари маҳсулотлар билан қанчалик тўла бўлса, одамларнинг турмуш даражаси шунчалик яхши бўлади.

БОҚИМАНДАЛИК

Айни шу иллат туфайли Наманган вилоятида савдо хизмати бугунги кун талабига жавоб бермаяпти

Афсуски, Наманган вилояти савдо ходимларида бу фазилатлар етишмаяпти. Улар елиб-югуриб, ички бозорни халқ истеъмол моллари билан тўлдириш ўрнига тайёрга айёрлик, боқимандалик кайфиятидан қутула олмаётирлар. Шу боис дўконларда маҳсулот турлари тобора камайиб, пештахталардан путур кетмоқда.

Президентимиз Наманган вилоятига ташрифи чоғида Норин туманидаги Норинкапа қишлоғи марказида тўхтаб, хўжалик моллари магазинини кўздан кечирган эди. Дўконда товарлар ассортименти камлиги, аҳоли учун зарур маҳсулотлар йўқлиги маълум бўлди. Бу магазин ҳозирга қадар хусусийлаштирилмаган, бир кунлик савдо ҳажми эса атиги 300-400 сўмни ташкил этади. Бу эса сотувчининг маошини ҳам қопламайди.

Ачинарлиси шундаки, бундай камчилик ва нуқсонлар фақат Норин туманига хос эмас. Вилоятнинг бошқа туманларида жойлашган савдо шохобчаларидаги аҳволни ҳам талаб даражасида, деб бўлмайди.

Наманган — вилоятда аҳоли энг зич яшайдиган туманлардан бири. Бу ерда қарийб 146 минг аҳоли истиқомат қилади. Уларга туман улгуржи-чакана савдо ҳиссадорлик жамиятининг 84 та дўкони хизмат кўрсатади. Шундан 22 таси хусусийлаштирилган. Қолганлари эса, асосан, озиқ-овқат дўконларидир.

Туманда бирорта ҳам электр товарлари ва хўжалик моллари билан савдо қилувчи махсус дўкон йўқ. Мавжудлари ва товарнинг камлиги, пештахталарнинг бўшлиги туфайли тугатилиб, аралаш моллар дўконларига айлантирилган. Аммо бу дўконларнинг пештахталари ҳам бўм-бўш. Масалан, илгари туман марказидаги 5-дўконда хўжалик моллари тўлиб-тошиб ётарди. У аралаш моллар дўконига айлантирилгач, пештахтанинг атиги бир метрлик жойида 3-4 турдаги шундай маҳсулот қолди, холос. Сабаби равшан: уни тўлдириш ва кенгайтириш, товарлар турини кўпайтириш ҳақида ҳеч ким жон куйдирмайди. Мудир Толибжон Халилов эса «Борига барака» қабилида иш юритиб, кимдир келиб, дўконини тўлдириб беришини кутиб ўтирибди.

Биз Тепақўрғон қишлоғидаги 14-аралаш моллар дўконида ҳам бўлдик. Замонавий услубда қурилган дўконнинг ташқи кўриниши кишини қувонтиради. Ичкарига кирсангиз... эркакларнинг бир хил фасондаги кўйлакларию болаларнинг сифатсиз ёзги оёқ кийимлари ҳамда 8 хил озиқ-овқат маҳсулотидан бошқа нарса йўқ. Шу боис ҳувиллаб ётган хона парда орқали иккига бўлиб қўйилган. Парданинг у ёғида эса бўм-бўш пештахталар айқаш-уйқаш бўлиб, чанг босиб ётибди.

Шокиржон Абдуллаев 1991 йилдан буён шу ерда мудир бўлиб ишлайди. Туман улгуржи-чакана савдо ҳиссадорлик жамияти раҳбарлари ўтган муддатда дўконни бирор тадбиркорга хусусийлаштириб бермагани ёки уни Ш. Абдуллаевдан олиб, қўлидан иш келадиган бошқа бир ходимга топширмагани кишини ажаблантиради.

Савдо ходимлари фаолиятида масъулиятсизлик ва боқимандалик иллатлари илдиз отганига Мингбулоқ туманида ҳам гувоҳ бўлдик. Аҳолининг талаб-эҳтиёжлари нималардан иборат, уларга қайси моллар зарур — бу ерда ана шу масалалар билан ҳеч ким бош қотирмайди. Ҳолбуки, қиш мавсуми тобора яқинлашмоқда, демак, биринчи навбатда аҳолига иссиқ кийим-кечаклар зарур. Лекин тумандаги қатор дўконларнинг пештахталарида бундай уст-бошларни учратмадик. Аҳвол шундай бўлгач, пахта йиғим-терими қизғин паллага кирган бир пайтда далада меҳнат қилаётган деҳқонлар уларни харид қилиш учун вилоят маркази ёки қўшни шаҳарларга бормаслигига ким кафолат бера олади? Наҳотки, бу товарларни етказиб беришга мутасадди бўлган раҳбарлар ана шу оддий ҳақиқатни унутишган бўлса?!

Дўкон мудирларининг қай бири билан суҳбатлашманг, ҳар қайсиси «20-30 йилдан буён савдода ишлайман», дея ғурур билан гапиради-ю, саъй-ҳаракат ниҳоятда суст. Момохон қишлоғидаги 10-кундалик эҳтиёж моллари дўкони эшигига каттакон қулф осилган. Икки табақали бу эшикнинг ойналари эса синиб, осилиб ётибди. Пештоқдаги электрёритгичнинг лампочкаси ўрнига ўргимчак уя қуриб олган. Бошқа деразаларнинг ойналари ҳам кир ва ифлос. Биз шу «манзара»ни томоша қилиб улгурмай, дўкон мудири Имомали Умаровни уйидан чақириб келишди.

— Келинглар, келинглар, — дея у йўғон гавдасига ярашмаган чаққонлик ила эшикни очиб, ичкарига бизни таклиф қилди. Ва шу орада савдо соҳасида ўттиз йилдан ортиқ стажга эга эканлигини, зарурат туфайли ҳозиргина уйига кетганлигини қистириб ўтди.

Дўконни кўздан кечирдик. Унда, асосан, 8 хил озиқ-овқат маҳсулоти бор.

— Нима учун қишки кийим-кечаклар олиб келинмаган? — сўрадик биз.

— Мана, ҳиссадорлик жамиятимиз раисининг ўзлари турибдилар, қачон берсалар, пештахталарни тўлдириб қўямиз, — дея жавоб қилди у.

Мудирга қолса, раис эшик ойналарини ҳам, электрёритгичнинг лампочкасини ҳам янгилаб берса...

«Берсанг — ейман, урсанг — ўламан» деган ақидага кўникиб қолган мудир хоҳласа, дўконни очади, хоҳламаса — йўқ. Тушум ҳам, албатта, шунга яраша. Қишлоқ марказидаги шундай катта дўконда уч киши ишласа-да, кунига 210-360 сўмлик савдо қилинмоқда.

Шу туманнинг Қолгандарё қишлоғидаги 11-аралаш товарлар, Довдуқ қишлоғидаги 33-кундалик эҳтиёж моллари дўконларида ҳам аҳвол ачинарли. Уларда фақат 8 хил озиқ-овқат маҳсулоти мавжуд. Бундай вазиятни кўриб, беихтиёр «Яхшиямки, Республика Вазирлар Маҳкамаси аҳолини 8 турдаги озиқ-овқат маҳсулотлари билан узлуксиз таъминлаш тўғрисида махсус қарор қабул қилган экан», дея ўйлаб қоласан, киши.

Вилоятда савдо хизмати кўрсатишнинг ҳақиқий аҳволини ўрганиш жараёнида бизни яна бир масала ажаблантирди. Шу кунга қадар юзлаб савдо шохобчалари мулкдорлару тадбиркорларга хусусийлаштириб берилган бўлса-да, бу дўконларни ҳамон шу ҳиссадорлик жамиятлари товарлар билан таъминламоқда. Хусусан, Наманган туманида 25 та, Мингбулоқ туманида эса 9 та шундай дўкон борлиги аниқланди.

1993 йилда Мингбулоқ туманидаги Ўзгариш қишлоғида жойлашган 5-дўконни Абдувоҳид Шокиров хусусийлаштириб, сотиб олган эди. Шундан буён у туман улгуржи-чакана савдо ҳиссадорик жамиятига аъзо. Яъни, шартнома асосида ушбу жамиятдан моллар олиб, фаолият кўрсатмоқда. Дўкон соҳибининг ўзи эса четдан ёки яқин атрофдан бирор маҳсулот келтирмайди. Уни қандай қилиб тадбиркор дейиш мумкин? Аслида савдо шохобчалари сармоядорлари ишбилармон одамларга улар ўз маблағи эвазига маҳсулот турларини кўпайтириб, ички бозорни тўлдиришга ҳисса қўшадилар, деган умидда сотилган эмасми?

Кўриниб турибдики, Наманган вилояти савдо тизимида ишни тубдан ўзгартириш лозим. Аҳолини озиқ-овқат ва ноозиқ-овқат маҳсулотларига бўлган талабини тўла қондириш, дўконлар ва бозорлар пештахталарининг тўкинлигини таъминлаш билан астойдил шуғулланилмас экан, биз юқорида қайд этган камчиликлар яна такрорланаверади.

Абуҳошим МАДАТОВ,
«Халқ сўзи» мухбири.

Бекобод туманидаги Шоликор жамоа хўжалиги деҳқонлари бу йил 3 минг гектар майдонга шоли экишган эди. Кўчатлар тўлиқ ундириб олинганлиги туфайли далаларда ҳосил мўл бўлди. Шу кунларда ўрим қизғин кетяпти. 600 гектардаги экин йиғиштириб бўлинди. Гектаридан 40 центнердан ҳосил олиняпти.

Суратларда: хўжалик бошқарув раиси С. Ҳолбеков, звено бошлиғи А. Ҳамидов, комбайнчилар М. Холматов, Р. Саматов, Д. Наумовлар далада.

ТАЖРИБА МАКТАБИ ЯРАТИШДИ

«Президентимиз Ислом Каримовнинг туманимиз далаларида бўлиб, биз деҳқонлар билан қилган самимий суҳбатлари кучимизга куч, ғайратимизга ғайрат қўшди», — дейди избосканлик пахтакорлар

Мустақил юрт деҳқонлари бугун ўз умрини яшаб бўлган эски технологиядан батамом воз кечмоқда, изланмоқда, янгиликка дадил қўл урмоқда. Ўтган йили Избоскан туманидаги Шермат Юсупов номли жамоа хўжалигининг 2-бригадасида рож экинидан бўшаган 4 гектар майдонга тажриба тариқасида плёнка остига чигит экилганди. Кузга бориб ғалвир сувдан кўтарилганда гектаридан 43 центнердан ҳосил олинди.

1996 йилда избосканликлар 1500 гектардан ортиқ майдонда ана шу тажрибани оммалаштирдилар. Н. Жўраев номли жамоа хўжалигининг Абдуллажон Акбаров бошлиқ бригадаси аъзолари эса 15 гектар майдонга янги усулда чигит қадашди.

— Янги тажриба ниҳоятда фойдали экан, — дейди А. Акбаров. — Экинга чигит суви бериш, ғўза қатор ораларига дастлабки ишлов бериш, бегона ўтдан тозалаш сингари оғир ишлардан қутилдик. Пахта ҳам ҳар йилгидан 10-15 кун эрта пишди. Ўзимизча ҳисоб-китоб ҳам қилиб чиқдик. Очиқ майдонга экилган бир тонна пахта учун 11 минг сўм маблағ сарфлардик. Деҳқонларимиз ушбу усулда иш юритиб, гектаридан ўрта ҳисобда 6700 сўмдан соф фойда кўришяпти.

Бу масаланинг бир томони. Унинг иккинчи муҳим томони ҳам борки, буни ҳисобга олмай илож йўқ. Эрта пишган пахта сентябрь ойи охирламай, тўла йиғиштириб олинади. Ўрнига келгуси йил учун ғалла уруғи сепилади.

А. Тиллабоев номли жамоа хўжалигининг Усмонжон Худойбердиев етакчилик қилаётган бригада деҳқонлари ўзларига бириктилган майдонларда бирваракайига 4 хил экинни парвариш қилмоқдалар. 35 гектардаги беда пудратчи Ураимжон Исоқов ихтиёрига топширилган. У ҳар гектар бедазордан камида 200 центнердан сершира хашак олмоқчи. Бегижон Қорабоев билан Илҳомжон Тожибоев картошка парвариши билан машғул.

— 58 гектар майдондаги пахтани нест-нобуд қилмай йиғиштириб олсак марра бизники, — дейди Усмонжон Худойбердиев. — Терим суръати чакки эмас. Топширилаётган пахта учун нақд пул тўланмоқда.

Андижонлик деҳқонлар омилкорлик билан иш юритиб, пахтани эрта пишириш, ундан мўл ҳосил олиш, ерни барвақт бўшатиш борасида ўзига хос мактаб яратдилар. Бошқа экинлардан мўл ҳосил олиш, ерни бўш қолдирмаслик бўйича ўзига хос тажриба тўпладилар.

О. ШОДМОНАЛИЕВ,
«Халқ сўзи» мухбири.

Ҳамкорлик робиталари

ЭНЕРГЕТИКЛАРИМИЗ ЖАҲОН БОЗОРИГА ЙЎЛ ОЧИШЯПТИ

Европа Энергетика Хартиясининг Бош котиби жаноб Петер Шюттерле бошчилигидаги шу ташкилот делегацияси кеча Тошкентга келди.

Жаҳондаги 50 дан ортиқ давлат, жумладан Ўзбекистон ҳам шу ташкилотнинг аъзосидир. Европа Энергетика Хартиясининг мақсади энергия етказиб бериш кафолатини ошириш, энергия ресурсларини қазиб чиқаришда энг кўп самардорликка эришиш, уни тақсимлаш ва қўллаш, атроф муҳит муаммоларини ҳал қилиш ва хавфсизликни таъминлашдан иборат.

Ўзбекистоннинг Хартияда иштирок этиши мамлакатимиз энергетика саноатига хорижий сармоялар келишини таъминлайди, ўзаро амалий муносабатларни ҳуқуқий жиҳатдан тартибга келтиришни осонлаштиради, жаҳон энергетика бозорига йўл очади.

Делегация келиши муносабати билан республика энергетика ва электрлаштириш вазирлигида ҳамкорликни чуқурлаштириш масалалари юзасидан музокара бўлди, меҳмонлар республикамиз электр энергетикаси мажмуи иши, унинг истиқболлари билан танишишди.

(ЎзА).

«Халқ сўзи» аралашгач...

КАМЧИЛИКЛАР ЎЗ ТАСДИҒИНИ ТОПДИ

Тошкент шаҳрида фуқаро Клара Зияева «Тошсовет» (номланишини қаранг?! — ред.) кинотеатри биносида жойлашган валюта алмаштириш пунктида қаллобликлар, қонун бузарликлар бўлаётгани ҳақида муҳарририятимизга шикоят ёзган эди. Унда кўрсатилган фактларни текшириб кўриш учун Тошкент шаҳар Давлат солиқ бошқармасига юборган хатимизга қуйидаги жавобни олдик.

«Тошкент шаҳар Давлат солиқ бошқармаси ходимлари, холислар ва Тошкент шаҳар коррупция, рэкет ва терроризмга қарши курашиш бўлими вакиллари иштирокида Тошкент шаҳар «Тошсовет» кинотеатри ичида жойлашган «0243»-валюта айрибошлаш пунктида текширув ўтказилди.

Мактубда кўрсатилган аксарият камчиликлар тасдиқланди. Кинотеатр ичига кечалари валюта олишга келганларни ётишга рухсат берганлиги учун «Тошсовет» кинотеатри қоровули К. Таджиева, контролёр (билетчи) Б. Таджиев, фаррош Махмуда Жамиловалар ўз вазифаларига совуққонлик билан қараганликлари учун эгаллаб турган вазифаларидан озод қилинди.

Қоровул З. Алимовга қаттиқ ҳайфсан, кассирлар С. Ирисова ва М. Миржамиловаларга огоҳлантириш берилди.

Мактубда кўрсатилган кунлари ишлаган валюта айрибошлаш пункт кассирлари «Тошсовет» кинотеатрида ишламаётганликлари маълум бўлди. Текширув куни ишлаётган кассир Акбар Дадабоев валюта курсини ёзиб қўймаганлиги ҳамда накладной (ордерлар)га номер қўймаганлиги сабабли қонуний чора кўриш учун текширув материаллари Ташқи иқтисодий фаолият миллий банкига юборилди.

Валюта айрибошлаш пункти ишини коррупция, рэкет ва терроризмга қарши курашиш бўлими қаттиқ назоратга олди.

Х. ҲОШИМОВ,
Тошкент шаҳар Давлат солиқ бошқармаси бошлиғининг биринчи ўринбосари.

Бир хат таҳлили

БЕФАРҚЛИК ОҚИБАТИ

«Яқинда мендаги собиқ СССР паспортини янги — Ўзбекистон Республикаси фуқароси эканлигим тўғрисидаги паспортга алмаштириб беришди. Жуда чиройли паспорт!

Аммо уни очиб кўрар эканман, таъбим хира тортди, — деб ёзади қўқонлик Солижон Йўлдошев. — Паспортнинг ўзбек тилида тўлдирилган варағида фамилиям — Юлдашев, исмим — Сали деб ёзилган. Қандайдир бепарволик рўй берган бўлса, аҳволни тушунтириб, бу хатоликни тўғрилатиб оламан, деган умидда Қўқон шаҳар Ички ишлар хизматининг паспорт бўлимига бориб, паспорт ишлари билан шуғулланувчи инспекторга учрашдим. У эса: «Метркада қандай ёзилган бўлса, паспортингизда ҳам худди шундай ёзилади!» деб айтди.

Метрка менга 1940 йилда, ёшни тиклаш тариқасида берилган. Табиийки, у ўша вақт талаби асосида ёзилган.

— Мен ўзбек бўлсам, Ўзбекистонда туғилиб, шу ерда катта бўлган бўлсам, русчага мослаштирилган фамилия ва исм билан юраманми? Фамилиям ҳам, исмим ҳам шу шаклда қолиб кетаверадими? Ўйлаб кўринг, ахир! Бу ҳеч бир мантиққа тўғри келмайди-ку?! — дедим. У бу гапларимни тишини тишига қўйиб зўрға эшитди-да;

— Боринг, қаёққа борсангиз боринг. Қаёққа ёзсангиз ёзинг. Исми фамилиянгиз шундай қолади!.. — деди зарда билан.

Шундан сўнг бу йигит билан ишим битмаслигини англаб, у ерни секингина тарк этдим.

Ҳурматли редакция, демак, мен паспортимда ЙЎЛДОШЕВ СОЛИ эмас, ЮЛДАШЕВ САЛИ бўлиб қолаверар эканман-да! Ёшим 74 да. Беш кунлигим борми, йўқми, — яратган эгам билади. Аммо руслашган фамилиям ўзим билан кетмайди-ку! Фарзандларим, невара ва эвараларим бор, амалдаги қонун қоидага кўра, у ҳамма авлодларимга тегишли бўлиб қолади. Мен эса буни хоҳламайман. Ёрдам беринг...»

Дарҳақиқат, хат муаллифининг айтганича бор. Янги паспортга ўтиш жараёнида бу каби келишмовчиликлар, бир-бирига зид ҳужжатлар ҳамма жойда учраб турибди. Бунда милиция ходимларини айблаб ҳам бўлмайди. Лекин шу ерда қўқонлик инспектор йигит (афсуски, шикоятда унинг исми шарифи келтирилмаган — Ў. Д) фуқарога қўрс муомалада бўлиб яхши иш қилмаган. Тўғри, улар хизмат бурчига кўра, амалдаги қоғоз-ҳужжатлар бўйича иш кўради. Бас шундай экан, юқоридаги масъул идора раҳбарлари буни ҳисобга олиб, С. Йўлдошевники каби муаммолар келиб чиқмаслиги учун чиқарилган махсус кўрсатма-қарорни жойлардаги паспорт хизмати бўлимлари қошига осиб қўйилишини таъминлашлари лозим эди. Негаки, баъзи жойдаги милиция ходимларига алоҳида-алоҳида «фармойиш»лар зарурга ўхшайди. Ўз билганидан қолмайдиган, чўрткесар бундай хизматчилар қачонки, бирор ёрлиқни кўрсагина фикрларидан қайтадилар.

Энди шу ўринда бу муаммо келиб чиқишининг асл сабабларига тўхталиб ўтсак. Бизда инқилобдан аввал исм ва шарифлар муаммоси бўлмаган. Барча ҳужжатларда, васиқаларда улар тўғри ва қоидали ёзилган. Китобларда, шунингдек, шахсий матбуотларда ҳам исмлар тўғри муҳрланган. Инқилобдан сўнг эса маҳаллаларда, «сельсовет»ларда, «ЗАГС» ва бошқа турли идораларда саводи ночор одамлар ишлагани, ҳатто ўзбек тилидан мутлақо бехабар, яъни бошқа миллатларга мансуб кишилар бўлгани сир эмас. Улар ҳужжатларни қўлларидан келганича ёзганлар, тўлдирганлар. Кўпинча халқимиз бунга эътибор ҳам бермаган. Бинобарин, иш юритиш аксарият ҳолларда рус тилида бўлганлиги ҳақида гапирмасак ҳам бўлади. Энди эътибор қилинг, ана шундай йўсинда ёзилган гувоҳномаларга асосланиб янги паспортларни тўлдириш мақсадга мувофиқми?! Кўпгина жойлардаги масъул кишилар ҳужжатдан-ҳужжатга ўтиб келаётган бу «анъана»га «содиқ» қолиб, билиб-билмай, катта хатога йўл қўйишмоқда. Бунинг оқибати ҳар қадамда билиниб турибди. Шу тартибда ёзилган исм ва шарифларни нафақат ҳужжатларда, балки матбуот саҳифаларида, «вивеска»ларида, таъзияномаларда ва ҳатто қабр тошларида ҳам кўплаб учратиш мумкин. Таъбир жоиз бўлса, буларнинг ҳаммаси миллатимиз маданий савиясини, миллий онгини акс эттирувчи бир кўзгудир. Табиийки, бунга бефарқ қарайдиганлар ҳам, афсус билан қарайдиганлар ҳам бор.

Биз русларнинг ҳужжатларида Еванов, Петров, Никалай каби шаклда ёзилган исмларни мутлақо учратмаймиз. Улар фамилия ва исмларини, умуман ҳар қандай атамани тўғри ёзишга ҳаракат қиладилар, бошлиқлардан ҳам шуни талаб этадилар. Агар имло хатосига йўл қўйилган бирор ҳужжат учраб қолса, у ҳар қанча қимматга тушса-да, уни бекор қиладилар. Биз эса исмларимиз Ахмед, Иргаш, Джура шаклида ёзилса ҳам эътибор бермаймиз. Юқоридаги хат муаллифи исми шарифининг нотўғри ёзилганлигини бизга маълум қилиб жуда тўғри қилган.

Нафсаламбрини айтганда, исми шарифларининг нотўғри ёзилиши, биздаги одатий ҳоллардан бир заррачадир холос. Совет ҳокимияти йилларида, истибдод ҳукм сурган даврда содир бўлган ва ҳозирги кунларгача давом этиб келаётган бу каби хатоларни тузатишнинг вақти келди. Унга барчамиз биргаликда, оқилона, чин кўнгилдан ёндошмоғимиз даркор, деб ўйлайман.

Ўктам ДЎСТЁР,
«Халқ сўзи»нинг хатлар, шикоят ва оммавий ишлар бўлими мухбири.

Қилмиш-қидирмиш

ВАГОНТЕШАРЛАР

Уларнинг бу қилмиши биринчисимиди ёки авваллари ҳам шуғулланиб юришганмиди — ёлғиз Худога аён. Аммо бунинг сўнггиси эканлигини ҳамма, ҳатто жиноятчиларнинг ўзлари ҳам англаб етишди. Сўнгги пушаймон — ўзингга душман.

Нарпай тумани судининг раиси А. Раҳмонов мухбиримизга қуйидагиларни сўзлаб берди.

Ҳа, бу пушаймонлик нафақат уларга, давлатга ҳам, элу юртга ҳам қимматга тушди. Не бир қийинчиликлар ва катта маблағ эвазига узоқ юртдан асраб-авайлаб келтирилаётган қарийб 19 тонна буғдой кунпаякун бўлди.

Минг тўққиз юз тўқсон олтинчи йилнинг 11 апрелидан 12 апрелига ўтар кечаси Нарпай тумани ҳудудидаги 28-разъездда ўғрилик содир бўлди. Шу тумандаги Ҳамза номли хўжалиги ишчилари Акбар Барноев ва Алишер Очиловлар разъезднинг 2-йўлида тўхтаб турган ёпиқ юк вагонида катта миқдорда сара буғдой борлигини билиб қолишди. Кечаси ҳамкорликда вагон остидаги юк тушириш қопқоғининг тамғасини бузишиб, очиб юборади. Сўнгра олдиндан тайёрлаб қўйилган қопларини буғдойга тўлдириб олишади. Акбар 3 халтага 120 кг, Алишер эса 2 халтага 90 кг буғдой тўлдиради. Қопларни бўш турган вагонлар ортига яшириб қўйишади.

Шу пайт поезд юриб кетади ва улар остки қопқоқни ёпишга улгуролмайдилар. Тун бағрида поезд пишқириб олдга одимлайди. Эстония Республикасидан «Оқтошдон» ҳиссадорлик жамиятига келаётган буғдойнинг 18 минг 720 килограмми поезд то Зирабулоқ станциясига келгунига қадар тўкилиб боради.

Эртасига ўлжасини олиб кетишга келган «шаввозлар» милиция ходимлари томонидан қўлга олинди. Даъвогарлар, гувоҳлар, судланувчиларнинг кўргазмалари бу икки нафс бандасининг жиноятини тўла фош этди: уларнинг ҳар бири 15 йилга озодликдан маҳрум этилди.

Жиноят жазосиз қолмайди

МЕНИНГ НАФСИМ БАЛОДИР...

Нукус туманидаги «Шўртанбой» жамоа хўжалигидан Н. Сапаров эл мулки билан ўзиникини «адаштирадиганлар»дан чиқиб қолди. Акс ҳолда ўзи бошқариб бораётган «Газ-53» русумли автомашинани «чап»га буриб қўлга тушармиди. У икки тонна шоли ортилган машинани хирмонга эмас, ўзи кўзлаган манзилга элтмоқчи эди. Шу туман маркази — Оқмангитда истиқомат қилувчи Б. Мирзамуродов ҳам нафси ҳакалак отишда Н. Сапаровдан қолишмас экан. У «Зил-130» русумли машинада «Кердар» жамоа хўжалиги даласидан 63 қоп шоли ўғирлаб кетаётганда қўлга тушди. Менинг нафсим балодир, ёнар ўтга соладир, деб шунга айтишса керак-да.

Милиция ходимлари ва кенг жамоатчилик ёрдамида Қўнғирот, Қонликўл ва бошқа туманларда ҳам шундай уринишларнинг олди олиниб, ўнлаб тонна шоли сақлаб қолинди.

А. ИСКАНДАРОВ,
ЎзА мухбири.

А. НАВОИЙ НОМИДАГИ ОПЕРА ВА БАЛЕТ КАТТА ТЕАТРИДА

АМИР ТЕМУР ТАВАЛЛУДИНИНГ 660 ЙИЛЛИГИГА БАҒИШЛАНГАН СПЕКТАКЛЛАР ДЕКАДАСИ

17 октябрь соат 17 да - Театр арбоблари уюшмаси томонидан ўтказилаётган "Амир Темур: буюклик ва одамийлик" республика фестивали.
18 октябрь соат 17 да - фестиваль ғолибларини мукофотлаш маросими.
соат 18 да - Премьера - Г. Генделнинг "Буюк Темур" ҳақидаги операси оҳангида концерт ижроси. А. Икромов - "Буюк Темур".
19 октябрь соат 17 да - "Дилором" М. Ашрафий
20 октябрь соат 12 да - "Аловуддиннинг сеҳрли чироғи" С. Варелас.
соат 17 да - "Дон Кихот" (спектакл сотилган) А. Минкус.
22 октябрь соат 18 да - Премьера - Г. Генделнинг "Буюк Темур" ҳақидаги операси оҳангида концерт ижроси. А. Икромов - "Буюк Темур".
23 октябрь соат 18 да - "Зебуннисо" С. Жалил.
24 октябрь соат 18 да - "Умар Ҳайём" М. Бафоев.
25 октябрь соат 18 да - Премьера - Г. Генделнинг "Буюк Темур" ҳақидаги операси оҳангида концерт ижроси. А. Икромов - "Буюк Темур".
26 октябрь соат 17 да - "Лайли ва Мажнун".
27 октябрь соат 12 да - Премьера - Г. Генделнинг "Буюк Темур" ҳақидаги операси оҳангида концерт ижроси. А. Икромов - "Буюк Темур".

Касса ҳар куни соат 9.30 дан 19.00 гача ишлайди.
Телефон: 33-90-81.

Ўзбекистон Республикаси Давлат солиқ қўмитаси бош божхона бошқармаси жамоаси бошқарма ходими Руслан Ражабовга отаси **Усмон РАЖАБОВнинг** вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.

«ГОЗНАК» Давлат ишлаб чиқариш бирлашмаси жамоаси, бирлашма босмахона фабрикасининг ишчиси **Дилором САИДАҲМЕДОВАнинг** бевақт вафот этганлигини чуқур қайғу билан билдириб, марҳумнинг оила аъзоларига таъзия изҳор қилади.

"Азия-Форум" фирмаси
Тошкентдаги омборидан қуйидагиларни сотади:
экскаваторлар, тракторлар, турли русумдаги МАЗ, КАМАЗ автомобиллари, хомсурп (артикули 4744), чет элда тайёрланган линолеум (паркет ўрнида).
Ҳақи пул ўтказиш орқали тўланади.
Тел./факс: 50-01-04.

BRITISH-AMERICAN TOBACCO
ЎЗБАТ А.Ж. ЎЗБЕК-БРИТАНИЯ ҚЎШМА КОРХОНАСИ
Олий ўқув юртини (1993-1996 йилларда) якунлаганлар ёки студентлар учун қуйидаги мутахассисликлар бўйича
МАХСУС ТАНЛОВ
ЭЪЛОН ҚИЛАДИ:
- молия ва бухгалтерия ҳисоботи - /finance and Accounting/
- ишлаб чиқариш башқаруви - /Production Management/
- савдо ва истеъмол маркетинги - /Trade and Consumer Marketing/
- кадрлар башқаруви - /Himan Resources Management/
- агрономия - /Agronomy/
- ишлаб чиқариш участкалари раҳбарлари - /Production Supervisers/
Танлов ғолиблари менеджер-стажер сифатида ишга қабул қилинади ва "Бритиш-Американ Тобакко" компаниясининг улкан тизими бўйича 2-йиллик ўқув курсини ўтайди.
Сиз анкетани олгандан сўнг уни тўлдириб,қуйидаги манзилга жўнатишингиз мумкин:
- Тошкент ш.,Носиров кўчаси,77. Тошкент тамаки фабрикаси.
- Андижон ш,. К. Яшин кўчаси,7. ЎЗБАТ А.Ж. филиали (савдо маркетинги).
- Бухоро ш.,Ўзбекистон Мустақиллиги кўчаси,11. ЎЗБАТ А.Ж. филиали (савдо маркетинги).
- Самарқанд ш.,А. Рўдакий кўчаси,150. Самарқанд тамаки-ферментация заводи.
- Ургут ш.,Навоий шоҳ кўчаси,10. Ургут тамаки-ферментация заводи.
- Фарғона ш.,М. Қосимов кўчаси,31а. ЎЗБАТ А.Ж. филиали (савдо маркетинги).
Танлов асосида саралаб олинган барча номзодлар анкетаси тўлдириб топширилган кундан бошлаб бир ой муддат ичида суҳбатга таклиф этилади.
Сизнинг келажагингиз ўз қўлингизда!
We challenge you!

Амир Темур таваллудининг 660 йиллиги олдидан

МЕЗОН БУРЖИ

Асад ДИЛМУРОД

Ҳикоя

(Охири. Боши ўтган сонларда).

Соҳибқирон эрталаб Алтунни қафасда кўрди ва юраги зирқираб кетди. Негадир у билан яна арзи-ҳол қилгиси келди, яна недир куч йўл бермади. Амрига кўра, мулозим қафас эшикчасини очди, Алтун ишониб-ишонмай ташқарига чиқди. Қай тарафга юришини билмасди. Пича ғилтиллаб турди-да, ногоҳ, қоровулбеги белидаги ханжарга ёпишди. Ҳар доимгидек сергак бўлган Соҳибқирон аста унинг билагидан ушлади, бош чайқаб, деди: «Аҳдни дафн қилмаслар!» Аллатовур бўшашиб қолган волий чуқур уф тортди, тугилган муштларини фалакка ўқталгач, шоҳи жаҳон этагини тавоф қилди. Қароқларида зуҳурланган ногаҳоний ўкинч унинг тасаввурига бир умр ўрнашди.

Соҳибқирон нимадир топди, нимадир йўқотди, ажабки, топгани қувонч бағишламас, йўқотгани бағрини ўртарди. Неча бор руҳини зирқиратган уқубат водийсида чиндан адашиб қолгандек эди, у бу воҳадан йироқлашишга интилди, ҳам ёруғ, ҳам қоронғи манзилларни ҳол-беҳол босиб ўтди. Бир кеч қараса, ажабо, муаззам Кўксаройнинг фавворали ҳовлисида масту мастур кезиб юрибди. Сал бўлсин шуури ёришди, оғир қадамлар билан хобгоҳга йўналди, ичкари кириб, Кўктошга чўкди.

Эслади, ҳа, бирдан хотираси қўзғалди. Зада кўкси аллатовур ачишиб қўйди. Оҳ, ўша мис баркаш! Кошки уни кўрмаган бўлса! Ярамагур хизматкор бу латтани сўрамай-нетмай кўтаргани... дунё айвонини зеру забар қилди-ёв. Тāнсиз бош бунча ваҳимали экан! Қонталаш бўғизда беҳос сўнган видо ҳозироқ тирилиб, қайта янграйдиган каби, у сим-сим ўртанди, дили тубида қўзғалган ўкирик қалин киприклари оша ёш бўлиб қуйилди.

Охири, тутила-тутила, қотилни суриштирди. Бирон тирик жон чурқ этмади. Сирни, ҳамишагидек, амир Отламиш очди. Тақдир ҳукми Алтунни адо қилади. Зорлана-зорлана Алинжога етади, Алинжо аллақачон баридан воқиф эди, унинг шундоқ ҳам майиб руҳини буткул майиб қилиш учун ҳозирланади. Ногоҳ, пойига укаси Музробнинг жонсиз жасадини улоқтиришади. Шўрлик Музроб малика — Султон Тоҳирнинг онаси билан донлашган экан... «Бўҳтон!» — дейди у ўкириб ва дуч келган томонга жўнайди...

«Қотил ким?» Амир Отламиш тилга киргунга қадар Соҳибқирон саволини уч маротаба такрорлади, ниҳоят, Алтун Моранд шаҳри остонасида, Шаҳобиддин Дўғлот қароргоҳида азиз бошини кундага қўйганини билди. Эртаси куниёқ нуқрадан зарни ажратолмаган ҳокимни дорга торттирди, аммо кўксини ёндирган оташ пасаймади. Ҳануз ўша савил вужудини ёндиради. Мана, ҳозир ўзи муҳташам саройда, хаёли эса олисда, Алинжо қалъаси атрофида, юлғунзор сайҳонда изғийди...

Куну тун хотиралар гирдобида яшади, танида ҳам, руҳида ҳам ғалати бир залолат... Чор-ночор ўзини гоҳ ўтга, гоҳ сувга отди, ора-сира аҳли ашроф билан мажлис қурди, барибир енгиллик туймади. Икки елкасига, гўё, икки тоғ қўндирилган эди.

Бугун азонда, бомдоддан сўнг, Соҳибқирон ҳар тугул ўзини сал бошқача сезди. Ажабки, бўлма ҳар қачонгидан фараҳбахш, Кўктош эса ҳар қачонгидан улуғвор кўринди. Жимгина келиб, тахти муборак гирдига қайноқ лабларини босди. Етмиш икки томирига сархушлик югурди, кўҳна дунё фақат азоб-уқубатга эмас, роҳат-фароғатга ҳам тўла эканини ўйлаб, кўкси тўлишганда ислими нақшлар чекилган эшик оҳиста очилди-да, истараси иссиқ мўйсафид кириб келди.

Соҳибқирон дафъатан бўлмани ажиб бир ёруғлик қамраганини туйди, ажабсинган қўйи кекса меҳмонини бош-охир синчиклаб кузатди, нуроний чеҳра, қўзалган оппоқ соқол дилида эҳтиром ҳиссини уйғотди, сўнг, нигоҳи нозиккина ҳассада тўхтади, ҳасса белидаги ажабтовур ботиқ изни ҳам эътибордан қочирмади. «О, мавлоно!» — дея, эҳтиросли товушда хитоб қилди ва кучоғини очди. Ажабо, авлиё ота неча йил зиндон азобини тортган одамга ўхшамас, ажинлари кўпайиб, қадди букилганига қарамай, анча тетик ва ўктам эди.

— Падари бузрук, ҳар ишкалга ғурур кифоя деб ўйлабмен, — жимликни бузди Соҳибқирон. — Бул йўриғим сиздек мўъмину муслимни уқубатга гирифтор этмиш!

— Тан азоби чикора, Эгам руҳ қийноғидан асрасин.

Бу қийноқ нимадир? Соҳибқирон буни билади, аттангки, таърифини келтирмайди. Оқу қорани борича таниган мавлоно Бадриддин эса аллақачон бу нарса тубига етган... Хайрият, ҳозир у ўзини тиймакда, ўз раъйини ҳар нарсадан баланд тутганини бетига солса, ҳайҳот, қай аҳволга тушаркин?!

— Мудом обод кўнглингизни вайрон қилибмен...

— Подшоҳ пушаймон ила иззат топмас.

— Сиз эса... вайрон дилимни тузатмак учун ҳамиша азият чекибсиз, билдимки, ҳоқонлигим — сизга қарамлик!..

— Шукур қилинг, ўғлим, сиз фотиҳсиз.

— Тоабад шукур, лекин, дил фотиҳлиги омонату даврон фотиҳлиги боқий эканини тан олмасам қандоғ одами оқил бўлибмен?!

Беозор хўрсиниб, ҳассасини курсига суяб, ўзи сари ўмтилган мавлоно Бадриддинни Соҳибқирон яна бағрига босди ва ғайратга тўла жусса тафтини туйди. Қулоғига шивирлаш чалинди: «Аттанг, бир устунинг завол топмиш!» Алам-ангиз ўкинч Соҳибқирон бўғзига тиқилди. Бўзлаб юбораёзди. Чурқ этолмади, нима қилсин, чорасиз эди, қачонки, ёлғиз қолса, тожу тахт эртаси ҳақида ўйласа ўша армони азобга айланар, вужудида аста-аста зилзила қўзғалар эди...

Соҳибқирон Амир Темур ҳазратлари ўз «Тузуклар»ида дунёга Ислом динининг саккизинчи юз йилликдаги янгиловчиси сифатида инъом этилганликларини қайд этадилар.

Мунажжимлар Венера (Зуҳра) ва Юпитер (Муштарий) сайёралари ҳар саккиз юз йилда бир марта қирон буржида кесишишини ва шу пайтда туғилган гўдак соҳибқирон бўлишини таъкидлайдилар. Шунингдек, бобокалонимиз эришган улкан зафарлар, қозонган ғалабаларини таҳлил этиш ҳам ул зоти шарифда ҳар кимда учрайвермайдиган кўзга кўринмас қудрат борлигидан дарак беради.

Амир Темурнинг ҳаёти ҳали тириклигидаёқ афсонага айланди. Тарихчиларнинг гувоҳлик беришича, беш йиллик, етти йиллик юришлар давомида унинг вафоти ҳақида миш-миш тарқалар, изидан эса қайсидир шаҳар ёки мамлакатни фатҳ этгани тўғрисида хабар етиб келарди.

Халқ орасида Темур тимсолини акс эттиришга бағишланган оғзаки ижод намуналари, Салоҳиддин Тошкандийнинг «Темурнома»сига ўхшаш қаҳрамонлик қиссалари юзага келди. Уларда анъанавий тарзда воқеалар бўрттирилиб ифодаланган, маълумотлар тарихий ҳақиқатга мос келавермайдиган бўлса-да, истисно тариқасида уларни бутунлай ёлғонга чиқариб ҳам бўлмайди. Чуқурроқ разм солинса, ҳар бир тасвирда соҳибқирон бобомиз ҳаётига доир қанчаликдир ҳақиқат бўлади ва у ижодкор томонидан имкон даражасида турлича етукликда бадиий ифодаланади.

УНУТИЛМАС САБОҚ

Бу жиҳатдан қорақалпоғистонлик 60 ёшли халқ тарихчиси Турғунбой Жулдузбоевнинг мулоҳазалари эътиборли. Асли касби молия ходими бўлган Т. Жулдузбоев матбуотда тарихий мавзудаги мақолалари билан тез-тез қатнашиб туради. Ихтиролари, асосан, техника соҳасида, тан олинган, коинот сирлари ҳақидаги фаразлари илмий тадқиқот институтлари томонидан эътироф этилган. Суҳбатимиз давомида «Темурнинг ўн икки сири», «Хива — ер маркази» деган китоблар тайёрлаганини маълум қилди.

Т. Жулдузбоев кўпчиликка яхши маълум воқеа — Самарқанддаги Гўри Амир хилхонасининг очилиши билан боғлиқ воқеаларни шундай шарҳлайди:

— Ўша ташвишли 1941 йилнинг 15 июнь куни хилхонани очиш учун тузилган давлат комиссияси Самарқандга етиб келади ва Гўри Амирда амалга оширилиши мўлжалланган ишлар тайёргарлигини кўради. Шу куни гитлерчилар ҳам СССР чегараларига яқинлашади, фронт қўмондонлари, генераллар олдинги линияга келади. 20 июнда ҳужум қилиш билан боғлиқ барча тайёргарлик ишлари тугайди. Самарқандда ҳам Темур қабрини очишга ҳамма нарса тахт қилиб қўйилади. Шу куни Гитлер ҳал қилувчи кураш олдидан шаҳар четидаги ўз қароргоҳига бориб дам олади, атрофидагилар билан сўнгги маслаҳатлар қилади. Самарқандда ҳам шундай: комиссия аъзолари дам олади. 21 июнда қабр очилади. Шу куни Берлинга қайтган Гитлер инсоният тарихидаги энг қабиҳ юришга фатво беради. 21-24 июнда қабрдаги жасад қолдиқлари бўлакланиб, яшикларга жойланади. Фронтда ҳам Қизил Армия қисмларининг тит-пити чиқади, алоқалар узилади. 25 июнда суяклар 250 км. шарққа олиб кетилади ва Тошкентга келтирилади. Гитлер қўшинлари ҳам ҳеч қандай хавф-хатарсиз 200-250 км. шарққа кириб борадилар. Москва суяк қолдиқларини Ленинградга, Эрмитажда абадий сақлаш учун олиб кетишни мўлжаллаган эди. Афсуски, бу пайтда Ленинград даҳшатли қамал ичида эди. Вақтинча Москвада сақлашга қарор қилишади, бироқ душман тезлик билан Москвага яқинлашиб қолади. 9 декабрда комиссия дастлабки хулосаларини маълум қилади. Темурнинг Герасимов томонидан ишланган суратини таништиради. Бу воқеа Москва остонасида қарши ҳужум бошланган кунга тўғри келади. 1942 йил 16 декабрда Темур қабри қайтадан очилади. 19-20 декабрда жасад қолдиқлари яна жойига қўйилади. Таассуфки, 1942 йил 16 декабрда совет қўшинлари Сталинград ёнида ҳал қилувчи қарши ҳужумга ўтадилар.

Аслида ҳам тарихда марҳумлар (айниқса, буюк шахслар) руҳига шакkoклик қилиш, уларнинг қабрларини очиш бехосият эканлигига мисоллар кўп. 1922 йилда инглизлар эрамизгача бўлган XIV асрда яшаган Миср фиръавни Туганхамон қабрини очиб, кўп миқдорда (40 тоннага яқин) олтин буюмларни ва фиръавн дафн этилган олтин саркофагни олиб кетадилар. Бироқ экспедиция аъзолари бир йил ичида турли сабаблар билан вафот этадилар. 1973 йилда қирол Казимир қабрини очган поляк олимларини ҳам шундай қисмат қарши олади. Ҳозир уруш оловлари тинмаётган Ироқ, Афғонистон тарихи варақланса, бу жойларда ҳам катта бойлик илинжида қабрлар очилганининг гувоҳи бўлиш мумкин.

Бу—масаланинг бир томони. Омади гап шуки, Амир Темурнинг буюк қудрати ҳақида ўз замонасида ҳам, ҳозир ҳам сидқидилдан айтилган эътирофларни эшитиш мумкин.

ЗАКОВАТ

Темурнинг набираси Иброҳим Султон саройида (Шоҳруҳ Мирзонинг ўғли) ўн йиллар давомида соҳибқирон ҳаёти юзасидан «Зафарнома» китобини давржэтган Шарафиддин Али Яздий бутун меҳри билан шундай ёзади: «...ҳазрати соҳибқирон шундай бир мулк эгасидирки, у фариштапарнинг Аллоҳга мурожаат этиб, «бузуқчилик қилувчи ва қонлар тўкувчи кимсани яратасанми?» деган саволига жавобан Парвардигорнинг «Мен ерда бир халифа яратаман», деган иноятига кароматқилинган сарвардир. Унга ўзининг олдиндан билиш ва кўриш фазилати туфайли баҳри бар(сувлик ва қуруқлик)да эгалик қилишга қудрати берилган».

Соҳибқирон шахсига унчалик майли бўлмаган Ибн Арабшоҳ бу зот ҳақидаги китобини «Темур тарихида тақдир ажойиботлари» деб номлади. Унда бобокалон ҳаётидан ёрқин лавҳалар келтириб, унинг шижоатидан, тадбиркорлигидан, баҳодирлигидан чинакамига ҳайратланди. «Қачонки, у Сивос яқинига келиб тушганда — деб ёзади Ибн Арабшоҳ — Сивосни ботир ва шиддатли қўшинлар мустаҳкам қўриқлаб тургандилар. Ўз аскарига «Ҳийла ишлатинглар, биз бу қалъани ўн саккиз кечада фатҳ қиламиз», деди. Бу ўринда бобокалон азму қарорининг нақадар қатъийлиги билан бирга оқибатни олдиндан аниқ кўра олиши ва идрокига тан бериш керак бўлади. Қалъа фатҳига айнан ўн саккиз кун (!) белгиланиши намадан? «Натижада, мана шу тарзда бўлади», дея гувоҳлик беради муаррих. Белгиланган муддатда аниқ мақсадга эришилган, бу Амир Темур даҳосининг беназирлигига кичкина бир мисол. Бобокалон шонли ҳаётида эса бундай воқеалар осмондаги юлдузларча кўп бўлган.

«Дунёда ҳеч бир нарса ҳикматсиз эмас», дейишади. Теологик қарашларда тақдири азал тушунчаси бутунлай асосли талқин этилади. «Пешонага ёзилгани бўлади», деган халқ ибораси, эҳтимол, неча минг йиллик тажрибаларнинг хулосаси сифатида дунёга келгандир. Шоирнинг

Қошинга теккизмагил қаламни,
Қўй, саҳв этмагин рақамни —

мисрасининг мазмуни қошига ўсма қўяётган гўзалга танбеҳдан кўра теранроқдир. Донишмандлар покдоман бўлишни, ҳар доим яхши ният қилишни уқтирадилар. Улар «яхши гапга ҳам, ёмон гапга ҳам фаришта «омин» дейди», деб далил келтиришади. «Дардини берган худо давосини ҳам беради», деган эътироф фақат тақдир қули бўлишга даъват эмас, хайрли ташриф, Яратганнинг иноятига умид илинжи ҳамдир.

Худди шунингдек, Туронзамин ҳам муғул истилосидан силласи қуриб, чарчаб турган бир пайтда соҳибқирон Амир Темур дунёга келди. Унинг ташрифи инсониятга ёруғ кунлар ҳадя этди...

«Темур тузуклари»да бобокалон ўз ҳаёти ҳақида ҳикоя қилар экан, бетимсол куч-қудрати билан бирга ул зотнинг теран руҳий олами ҳам кўз олдимизда гавдаланади. Чигал вазиятларда пирларига хат ёзиб, мадад сўрайди. Иккиланиб қолган пайтда «Қуръон»ни очиб, фол кўради. Азиз-авлиёлар, улуғ кишилар тушида маслаҳатлар беришади. Бундай далиллар соҳибқироннинг моддий дунёвий тасаввурлари билан ботиний руҳий сезгилари қўшилиб кетганини, нозик ички туйғу билан муҳитни ва оқибатни кўриб туришини таъкидлайди. Шунингдек, қалби уйғоқ, закий кишилар ҳам ҳали кўрмасдан Амир Темур ҳақида тасаввурга эга бўлганлар, беихтиёр унинг хизматига ўтганлар.

Китобларда ёзилишича, Хуросон вилоятининг волийларидан бири Темур ҳақида номақбул гаплар тарқатиб, одамларни унга қарши тезлайди. Шу кеча тушида пайғамбаримиз Муҳаммад алайҳиссалом кириб, унинг бу қилиғидан норозилигини билдиради. Тақводор зот бу синоатдан қаттиқ қўрқади, эртасига улусдан узр сўраб, ўзи соҳибқироннинг ҳузурига тиз чўкиб боради.

«Тузуклар»да дарж этилган: « ...туни билан тоғ устида ухламай Тангри таоло даргоҳига илтижо қилиб, ундан ожиз, муҳтож бандасига мадад беришини тилаш ва пайғамбаримиз Муҳаммад саллоллоҳу алайҳи вассаллом, унинг яқинлари ва саҳобаларига саловат айтиш билан машғул бўлдим. Ярим уйқу ва ярим уйғоқлик орасида қулоғимга аллакимнинг «Темур, фатҳу зафар сенга ёр бўлади!» - деган овози эшитилди».

ТАҚДИР ИНОЯТИ

Бизнинг, қолаверса, бутун инсониятнинг бахти шундаки, ана шундай куч-қудрат эгаси ўз салоҳиятини эзгуликка сарфлади. Ахир дунёда одамзотга қарши жиноятлар қилган, оламни қонга ботиришни истаган фотиҳлар, жаҳонгирлар кўп бўлган. Улардан ҳам давр ўтган, фақат кейинги авлодларга култепалар, вайроналару бир-биридан даҳшатли ҳикоялар хотира бўлиб қолган бўлса, бобокалонимиз Амир Темурнинг ҳаёт мазмуни «Ер юзининг сайқали» деб эътироф этилган Самарқандек гўзал шаҳарлар ҳуснида, жаннатмакон боғлару аҳлни лол қолдирадиган афсонавий кошоналар сеҳрида муҳрланди. Одамзот насли бу буюк зотни ҳар доим чуқур мамнуният билан эслайди.

Тақдир ҳам Соҳибқиронга ўз иноятини аямади. Тузган салтанати ер юзининг турли бурчакларида қарийб беш юз йил ҳукмронлик қилди. Фарзандлари ҳам инсоният учун улуғ эзгу ишларни амалга оширадилар. Бобокалон умрининг сўнггигача буюк мақсадлар билан яшади. Охирги нафасигача ҳақиқий жангчилар орзу қиладиган саодат тарк этмади: қуролини қўлидан туширмай, ҳарбий сафар пайтида ҳаётдан кўз юмди. Хотираси ҳам муносиб эъзоз топди: дафн этилган хилхонаси — Гўри Амир хонақаси ер юзидаги энг мўътабар зиёратгоҳлардандир.

Ҳолбуки, Хитой чегараларидан йўл олиб, Италиягача фатҳ этиб борган машҳур жаҳонгир Аттила жасадини дарё тубига дафн этишларини васият қилган. Бошқа бир жаҳонгир — Чингизхоннинг қаерда ерга топширилгани ҳамон номаълум. Бу ҳолнинг бошқа сабаблари ҳам бордир, бироқ улар сўнгги нафасида қилмишларидан пушаймон бўлиб, келажак ҳукмидан чўчигандирлар. Юлий Цезарь ёки Оливер Кромвелнинг ўз сарой аъёнлари томонидан қатл этилганларини эсласак, тарихчи Ибн Арабшоҳнинг мана бу эътирофи ёрқин тақдирдан гувоҳлик беради: «Темурнинг лашкари ўртасида обрўси жуда баланд эди. Мабодо, у «Мен пайғамбарман ёки худоман» деса ҳам ҳамма ишонарди» (Бобокалон эса ўзига Яратганнинг бир бандаси, деган мавқедан бошқа нарсани раво кўрмаган — фармонларини «Мен, Тангрининг қули Темур...» деган жумла билан бошлаган).

... Зулматдан йўл топиб юриш учун фақат ёруғлик зарур. Тарихимиздан, бобокалонимиз Амир Темурдан бизни зим-зиё зулмат билан ажратиб қўйишган эди. Оқибатда, биз бегоналашиб, ўзлигимиздан адашиб кетаётган эдик. Бугун эса қўлда машъала тутиб, ёруғ ниятлар билан ўша буюк ёруғлик сари бораётирмиз. Фақат ёруғ нуқталарни кўраётганимиз, фақат ижобий мисоллар келтираётганимиз шундан. Бу асло ул зоти шарифни илоҳийлаштиришга интилишдан эмас. Ҳолбуки, «Ойда ҳам доғ бор», дейдилар. Амир Темурнинг ҳаёти улкан дорулфунун, уни қанча ўқиган билан сабоғи тугамайди. Зеро, бобокалонимиз набираларига таъкидлаганларидек, «Миллатнинг улуғ мартабасини, саодатини сақламоқ учун сизларга қолдираётган васият ва тузукларни яхши ўқинг, асло унутманг ва татбиқ этинг».

Ҳаким САТТОРИЙ,
журналист.

ГЕРМАНИЯ МАДАНИЯТИ КУНЛАРИ

Мамлакатимизда давом этаётган Германия маданияти кунлари Бухоро шаҳрида ҳам бошланди. Германиялик санъат усталари бир неча кун давомида қадимий шаҳримизда ўз маҳоратларини намойиш этадилар.

Шунингдек, тадбир доирасида кинотеатрларда немис киносининг энг сара намуналарини кўрсатиш, вилоят кутубхонасида бухоролик ҳамда олмониялик тарихчилар, шарқшунос олимлар иштирокида илмий семинар ўтказиш ҳам кўзда тутилган.

ЎзА мухбири.

Тошкентда «Севимли ўйинчоқ» кўрик-танлови ўтказилди. Унда Тошкент ўйинчоқлар фабрикасида тайёрланган, шунингдек чет элдан келтирилган ва республикамиздаги мактабгача тарбия муассасалари хизматчилари томонидан ясалган, миллий хусусиятларни ўзларида мужассамлаштирувчи Шарқ халқлари эртаклари, қаҳрамонлари акс этган турли хилдаги ўйинчоқлар намойиш қилинди.

СУРАТЛАРДА: Ўйинчоқлар кўргазмасида; (чапдан) Юнусободдаги 331-болалар боғчаси тарбиячилари Р. Каримова, Ш. Абдуллаева ва М. Мусаевалар ўйинчоқлар ясаш бўйича маслаҳатлашишаяпти.

А. РИСҚИЕВ (ЎзА) олган суратлар.

Кикбоксинг

СПОРТ ТЕАТРИГА АЙЛАНДИ

Самарқандда кикбоксинг бўйича халқаро турнир якунланди. 160 нафардан зиёд шарқ якка кураши усталари қатнашган бу турнир финалида ҳамюртларимиз қирғизистонликларга қарши рингга чиқишди.

Кикбоксинг баҳсларида қирғизистонликлар, тайбоксда ҳамюртларимиз ғалаба қозонишди. Умуман, вакилларимиз халқаро турнирнинг 8 та «олтин» медалини қўлга киритишди. Жаҳон чемпионлиги учун ўтказилган Дилшод Набиев (Ўзбекистон) ва Николай Коренев (Украина) ўртасидаги баҳсда учинчи раунддан сўнг омад украиналик спортчига кулиб боқди. Бутунжаҳон кикбоксинг ассоциацияси президенти Эдуард Фальсон турнирнинг ташкилий жиҳатларига юқори баҳо бериб, финал учрашувини «ажойиб спорт театри» дея атади.

Мини-футбол

КИЕВНИНГ «ДИНАМО» ЖАМОАСИ ЗАРАФШОНДА

Ҳа, мамлакатимизнинг катта авлод футболсеварлари меҳр қўйган нафақат Киевнинг «Динамо» жамоаси, балки Алматининг «Қайрат», жамоаси ҳам, шунингдек, таркибида А. Якубик, А. Бубнов, Б. Шевцов каби атоқли футболчилар бўлган Москва терма жамоаси Зарафшон шаҳрида ўтказилган мини-футбол бўйича VI халқаро турнирда қатнашишди. Турнирда «Строитель» (Зарафшон), «Южанин» (Навоий) жамоалари ҳам иштирок этди. Бир ҳафта давом этган қизиқарли баҳслардан сўнг ҳал қилувчи учрашувда киевликларни 2:0 ҳисобида мағлубиятга учратган Москва фахрийлар терма жамоаси биринчи ўринни эгаллади. Майдон эгалари эса учинчи поғонага кўтарилди.

Футбол

ЧЕМПИОНЛАР ЛИГАСИДА ЖАМОАЛАР КЎПАЯДИ

Ўтган ҳафтада бўлиб ўтган УЕФА ижроқўми йиғилиши ана шундай қарорга келди. 1997-1998 йилги Чемпионлар лигаси мусобақаларида 24 жамоа қатнашади. Рейтинг бўйича юқори ўринларни эгаллаб турган мамлакатларнинг «кумуш» медаль соҳиби бўлган футбол клублари ҳам бу турнирда қатнашиши мумкин.

Теннис

ШИФОКОРЛАР КОРТГА ЧИҚИШДИ

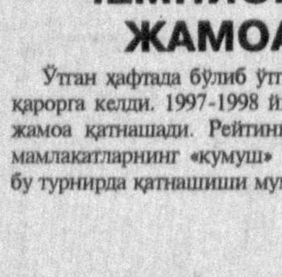

Пойтахтимиздаги «Саломатлик» теннис клуби кортларида Тошкент шаҳридаги тиббиёт муассасаларининг раҳбарлари ўртасида мусобақа ўтказилди.

Кишиларни соғлом турмуш тарзига етаклаш йўлида ибрат кўрсатиш руҳида ўтказилган бу турнирда 83 нафар шифокор қатнашди. Икки кун давом этган баҳслардан сўнг ғолиблар аниқланди ва улар муносиб тақдирландилар.

Р. ЭРМУҲАММАД,
«Халқ сўзи» мухбири.

Супермарафон-96

МАСОФАНИНГ ҚАРИЙБ ЯРМИ ОРТДА ҚОЛДИ

Соҳибқирон Амир Темурнинг 660 йиллик тўйига бағишлаб Шаҳрисабз — Тошкент йўналиши бўйича ўтказилаётган супермарафон қатнашчилари 1300 километрлик масофанинг қарийб ярмини ортда қолдиришди.

Катта тантаналардан сўнг 5 октябрда Шаҳрисабздан чиққан югурувчилар Соҳибқирон туғилган қишлоққа кириб келишди ва бу жойнинг тупроғидан халтачаларга олиб, супермарафоннинг сўнгги нуқтаси — пойтахтимиздаги Амир Темур ҳайкали томон югуришда давом этдилар. 8 октябрга қадар супермарафончилар Яккабоғ — Қамаши — Ғузор — Қарши — Косон — Муборак — Коровулбозор — Когон — Бухоро — Тала Осиё — Вобкент — Қизилтепа йўналиши бўйича белгиланган масофани ортда қолдириб, Навоий шаҳрига кириб келишди. Ҳар бир босқич якунларида бўлгани каби Навоийда ҳам юқори натижа кўрсатган спортчилар тақдирланишди. Барча 34 нафар спортчи тиббий кўрикдан ўтказилди. Марафон қатнашчиларининг Навоий шаҳри ёшлари билан учрашуви ташкил этилди.

Кеча эрталаб супермарафончилар Навоий шаҳридан Самарқанд сари йўналишди. Ҳар бир вилоят чегарасида супермарафончиларни пойгада қатнашиш истагини билдирган спортчилар кутиб олишяпти ва бирга югуришиб, кейинги вилоят чегарасигача кузатиб қўйишмоқда.

Расул ЖЎМАЕВ
«Халқ сўзи» мухбири.

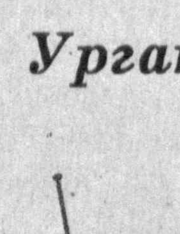

UZDUNROBITA
cellular
"Ўздунробита" ҚК

Ўзбекистон Республикаси аҳолисининг уяли алоқа хизматига нисбатан ўсиб бораётган талабини тўлароқ қондириш мақсадида

ўз хизмати тарифини мунтазам пасайтирмоқда.

Жаҳон уяли алоқа амалиётида биринчи марта:

"Ўздунробита" ҚКнинг

Урганч, Бухоро, Самарқанд, Қарши, Фарғона, Андижон, Наманган

шаҳарларида бўлган тошкентлик абонентига унинг олтита рақамли шаҳар телефонига

ТЕКИН қўнғироқ қилишингиз мумкин!

(шаҳарлараро тариф ҳақини тўламай)

Маълумот учун телефон: 30-09-09.

"Ўздунробита" ҚК.

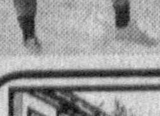

ХАЛҚ СЎЗИ • НАРОДНОЕ СЛОВО

МУАССИСЛАР:
Ўзбекистон Республикаси
Олий Мажлиси Кенгаши ва
Ўзбекистон Республикаси
Вазирлар Маҳкамаси

Бош муҳаррир:
Анвар ЖЎРАБОЕВ.

БЎЛИМЛАР:
Парламент 33-57-34;
Хатлар 33-07-48;
Мерос ва қадриятлар 36-29-89;
Қишлоқ хўжалиги 36-07-94;
Иқтисодиёт 36-36-65;
Маънавият 36-35-60;
Тунги муҳарририят 33-10-28.
Эълонлар 36-09-25, Вахтёр-33-10-60

МАНЗИЛИМИЗ:
700000, ГСП,
Тошкент шаҳри,
Матбуотчилар кўчаси, 19-уй.

Навбатчи муҳаррир — И. Худоёров.
Навбатчи — Ғ. Юсупов.
Катта корректор — А. Худойқулов.

Рўйхатдан ўтиш тартиби № 0001 Буюртма Г. — 0580 31671 нусхада босилди, ҳажми — 2 табоқ. Офсет усулида босилган. Қоғоз бичими А—2 **Босишга топшириш вақти—21.00** **Таҳририятга ҳажми 5 қоғоздан зиёд материаллар қабул қилинмайди.**

«Шарқ» нашриёт-матбаа концерни босмахонаси. Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси, 41. Газета IBM компьютерида терилди ва саҳифаланди. Босишга топширилди — 23.17 1 2 3 4 5 6